

41 Raport półroczny

Zmiany w procedurach i praktykach Unii Europejskiej istotnych dla kontroli parlamentarnej

Przygotowany przez sekretariat COSAC i przedstawiony podczas:

**LXXI Konferencji Komisji Parlamentarnych
do Spraw Unijnych Parlamentów Unii Europejskiej**

24-26 marca 2024 r.

Bruksela

Po raz pierwszy sporządzony przez sekretariat COSAC w dniu 5 marca 2024 r.
na podstawie odpowiedzi na kwestionariusz rozesłany do parlamentów/izb parlamentarnych.

LXXI Konferencja Komisji Parlamentarnych do Spraw Unijnych Parlamentów Unii Europejskiej

SEKRETARIAT COSAC

MTY 03 R 010, 70 rue Montoyer, B-1047 Bruksela, Belgia
email: secretariat@cosacsecr.ep.europa.eu | tel: +32 2 284 3776

Spis treści

WPROWADZENIE	5
STRESZCZENIE	6
ROZDZIAŁ 1.....	9
BILANS LEGISLACYWY EUROPEJSKIEJ 2019-2024 I PERSPEKTYWY	
STRATEGICZNEGO PROGRAMU RADY NA LATA 2024-2029	9
ROZDZIAŁ 2.....	17
POLITYKA PŁCI I REPREZENTACJA KOBIET W PARLAMENCIE.....	17
ROZDZIAŁ 3.....	25
DEMOKRACJA I PRAWORZĄDNOŚĆ W EUROPIE: DALSZĄ DROGĄ	25

WPROWADZENIE

Jest to czterdziesty pierwszy raport półroczny sekretariatu COSAC.

Raport półroczny COSAC

XXX Konferencja COSAC postanowiła, że sekretariat COSAC powinien sporządzać raporty półroczne, które będą publikowane przed każdym zwyczajnym posiedzeniem konferencji. Celem raportów jest przedstawienie przeglądu zmian w procedurach i praktykach w Unii Europejskiej, które są istotne dla kontroli parlamentarnej.

Wszystkie raporty półroczne są dostępne na stronie internetowej IPEX, w zakładce [przegląd](#) lub poprzez przejście do odpowiedniego [spotkania](#).

Trzy rozdziały niniejszego raportu półrocznego opierają się na informacjach dostarczonych przez parlamenty narodowe państw członkowskich Unii Europejskiej i Parlament Europejski. Termin nadsyłania odpowiedzi na kwestionariusz 41 sprawozdania półrocznego upłynął 8 lutego 2024 r.

Zarys niniejszego raportu został przyjęty na posiedzeniu przewodniczących COSAC, które odbyło się w dniach 14-15 stycznia 2024 r. w Namur.

Co do zasady raport nie odnosi się do wszystkich parlamentów lub izb, które odpowiedziały na dane pytanie. Zamiast tego zastosowano ilustrujące przykłady.

Należy pamiętać, że w niektórych przypadkach respondenci mogą udzielić więcej niż jednej odpowiedzi na pytania wielokrotnego wyboru. Może to wyjaśniać wszelkie postrzegane rozbieżności w całkowitej liczbie odpowiedzi na pytanie, a całkowita liczba respondentów może być w ten sposób uwzględniona.

Kompletne zestawy odpowiedzi otrzymane od 39 parlamentów narodowych/izb 27 państw członkowskich i Parlamentu Europejskiego można znaleźć w załączniku na [stronie internetowej COSAC](#) na stronie internetowej IPEX.

Uwaga dotycząca liczb

Spośród 27 państw członkowskich Unii Europejskiej w 15 istnieje parlament jednoizbowy, a w 12-dwuzbowy. Ze względu na istnienie systemów zarówno jedno-, jak i dwuzbowych, w 27 państwach członkowskich Unii Europejskiej jest łącznie 39 izb/parlamentów narodowych.

Parlamenty narodowe Austrii, Irlandii i Hiszpanii, pomimo że są dwuzbowe, przedkładają jeden zestaw odpowiedzi na kwestionariusz, zatem maksymalna liczba respondentów, uwzględniając Parlament Europejski, wynosi 37. Uzyskano 37 odpowiedzi na kwestionariusz.

STRESZCZENIE

Rozdział 1: Bilans legislatywy europejskiej 2019-2024 i perspektywy strategicznego programu Rady na lata 2024-2029

Pierwszy rozdział 41 Raportu półrocznego COSAC ma na celu ocenę roli parlamentów/izb w trakcie legislatywy europejskiej 2019-2024 oraz w odniesieniu do strategicznego programu Rady na lata 2024-2029.

Zdecydowana większość parlamentów/izb wskazała, że przeanalizowała kilka głównych dokumentów strategicznych lub obszarów, w których Komisja przedstawiła wnioski ustawodawcze na lata 2019-2024. Obszary, które zostały wyróżnione w kwestionariuszu, to pakiet „Gotowi na 55” (Fit for 55), „Transformacja cyfrowa”, „NextGenerationEU”, „Ramy zarządzania gospodarczego”, „Nowy pakt o migracji i azylu”, „Rozszerzenie” i „Strategiczna autonomia”. We wszystkich przypadkach, z wyjątkiem ostatniego, ponad 30 parlamentów/izb wskazało, że je przeanalizowało. Żaden parlament/izba nie wskazał, że nie skontrolował żadnego z tych obszarów polityki.

Kolejne pięć pytań dotyczy tego, w jaki sposób parlamenty/izby kontrolują program prac Komisji. Zapytane o wybór spośród czterech z góry ustalonych opcji, czternaście parlamentów/izb wskazało, że przyjmują formalny wykaz priorytetowych spraw na posiedzeniu plenarnym, a trzynaście, że kontrola jest przeprowadzana poprzez przyjęcie oświadczenia w sprawie programu prac Komisji w komisjach sektorowych. Mniejsza liczba wskazała, że formalna lista priorytetów została przyjęta przez komisje sektorowe lub że na posiedzeniu plenarnym przyjęto oświadczenie. Osiem wskazało na połączenie tych procedur.

Parlamenty/izby, które stwierdziły, że komisje sektorowe przyjęły priorytety, zapytano następnie, czy zaangażowane były wszystkie komisje sektorowe, czy tylko niektóre, czy tylko Komisja do Spraw UE. Trzynaście z nich odpowiedziało, że zaangażowane były komisje ds. europejskich, podczas gdy osiem podało, że wszystkie komisje sektorowe przyjmują priorytety, a tylko dwie wskazały „niektóre”.

Parlamenty/izby zapytano również, czy ich rząd jest zaangażowany w dyskusję na temat przyjęcia tych priorytetów. Piętnaście odpowiedziało „tak”, dziewięć „nie”, a taka sama liczba odpowiedziała, że pytanie nie ma zastosowania. Piętnaście parlamentów/izb, które odpowiedziały twierdząco, dostarczyło również bardziej szczegółowych informacji na temat sposobu zaangażowania rządu.

Następnie zapytano parlamenty/izby, czy podejmowane są działania następcze w związku z priorytetami programu prac Komisji Europejskiej (CWP). Jedenaście odpowiedziało, że działania następcze są podejmowane w drodze debaty na szczeblu komisji, dwa, że poprzez przyjęcie uchwały, a jeden, że działania następcze odbywają się w drodze debaty plenarnej. Trzy parlamenty/izby wskazały również, że wszystkie te instrumenty są wykorzystywane, podczas gdy pięć wskazało, że nie prowadzi specjalnych działań następczych.

Ostatnie pytanie w tym rozdziale dotyczyło tego, czy parlamenty/izby były zaangażowane w proces konsultacji na szczeblu krajowym przed przyjęciem programu strategicznego Rady na lata 2024-2029. Spośród 37 respondentów 26 odpowiedziało, że nie podjęło takich działań.

Rozdział 2: Polityka płci i reprezentacja kobiet w parlamencie

Drugi rozdział 41 Raportu półrocznego dotyczy kwestii związanych z równością płci i reprezentacją kobiet w parlamencie. Rozdział ten ma na celu rzucenie światła na to, w jaki sposób parlamenty mogą stać się bardziej wrażliwe na kwestie płci, zarówno na poziomie politycznym, jak i administracyjnym.

W pierwszych czterech pytaniach w tym rozdziale poproszono parlamenty/izby o przedstawienie statystyk dotyczących odsetka mężczyzn, kobiet i/lub innych osób na różnych stanowiskach, zarówno politycznych, jak i administracyjnych, w różnych parlamentach/izbach.

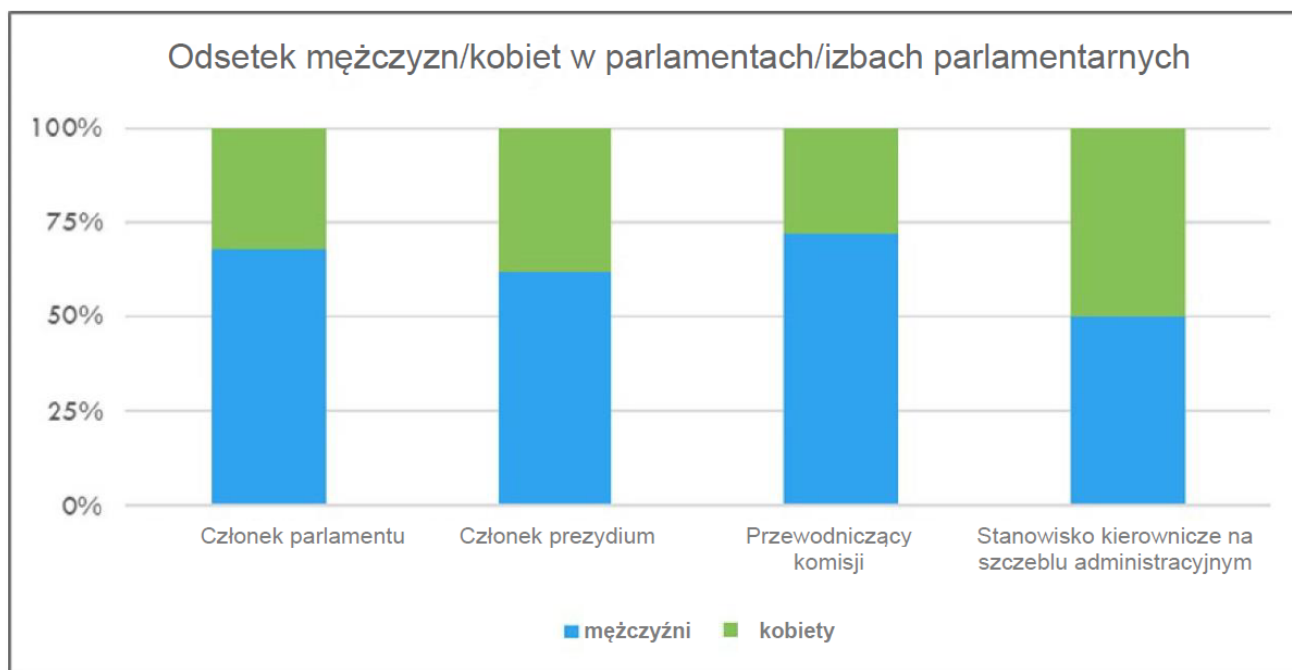
Pierwsze pytanie dotyczy członków parlamentów. Wśród parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi, średnio 32% posłów to kobiety. Odsetek kobiet posłów waha się od 14,1% do 46%. W dziesięciu parlamentach/izbach odpowiedzi wskazują, że 75% lub więcej posłów to mężczyźni.

Jeśli chodzi o prezydium (organ wykonawczy, który ma ogólne kompetencje w zakresie zarządzania w parlamentach/izbach), odpowiedzi wskazują, że średnio 38% członków prezydium to kobiety. Odsetek kobiet wśród członków prezydium wahał się od zera do 84%.

Kolejne pytanie dotyczy przewodniczących komisji. W tym przypadku średni odsetek kobiet wynosi 27,9%. Odsetek kobiet przewodniczących komisji wynosi od zera do 62,5%. Siedemnaście parlamentów/izb wskazało, że 75% lub więcej przewodniczących komisji to mężczyźni, a dwa odpowiedziały, że 50% lub więcej to kobiety. Niektóre parlamenty/izby podały kilka liczb dla różnych rodzajów komisji w ich parlamencie/izbie. W takich przypadkach obliczono średnią w celu uzyskania porównywalnych danych.

Czwarte pytanie dotyczy odsetka kobiet na stanowiskach kierowniczych na szczeblu administracyjnym podanego przez parlamenty/izby. W tym przypadku odpowiedzi pokazują średnio 49,6% kobiet na takich stanowiskach. Odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych waha się od 20% do 87%. Niektóre parlamenty wskazały różne poziomy w różnych kategoriach menedżerskich.

Podsumowując, średnie liczby mężczyzn i kobiet wśród parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi, przedstawia poniższy wykres.

Parlamenty/izby zapytano również o to, czy przyjęły politykę dotyczącą płci. Dwudziestu jeden z 37 respondentów wskazało, że nie. Spośród 14 respondentów, którzy wskazali, że przyjęli politykę dotyczącą płci, sześciu zrobiło to zarówno na poziomie politycznym, jak i administracyjnym. Kilka parlamentów/izb parlamentarnych dostarczyło więcej informacji na temat działań podjętych w związku z przyjęciem polityki płci.

Na pytanie, czy w ramach administracji parlamentarnej przeprowadzono audyt pod kątem płci, zdecydowana większość respondentów odpowiedziała przecząco, jednakże te parlamenty, w których

takie audyty miały miejsce, zostały poproszone o dostarczenie dalszych informacji, a kilka z nich zdecydowało się na przesłanie linków do odpowiednich dokumentów. Osiem parlamentów wskazało ponadto, że powołano menedżera ds. płci/różnorodności lub stworzono podobne stanowisko.

Prawie połowa parlamentów/izb parlamentarnych wskazała również, że istnieje komisja ds. płci/różnorodności. Niektóre parlamenty/izby podkreśliły, że chociaż nie powołały odrębnej komisji ds. płci/różnorodności, kwestie te są nadal poruszane horyzontalnie przez inne komisje.

Parlamenty/izby zapytano również o to, czy organizują specjalne udogodnienia dla posłów i/lub ich pracowników z dziećmi. Większość odpowiedziała twierdząco.

Rozdział 3: Demokracja i praworządność w Europie: dalsza droga

Trzeci i ostatni rozdział 41 Raportu półrocznego dotyczy różnych aspektów związanych z praworządnością i demokracją w parlamentach/izbach parlamentarnych.

W pierwszym pytaniu parlamenty/izby zapytano, czy mają specjalną komisję do spraw demokracji i/lub praworządności, na co sześć z 37 odpowiedziało twierdząco. Jednocześnie 28 parlamentów/izb wyjaśniło, że odpowiednie komisje sektorowe badały te tematy, przy czym w większości przypadków były to komisje zajmujące się sprawami europejskimi, zagranicznymi, prawnymi lub konstytucyjnymi.

Parlamenty/izby zapytano również o to, czy wspierają usługi badawcze i doradztwo ekspertów w zakresie demokracji i praworządności – wewnętrzne, zewnętrzne lub oba. Większość respondentów (25 z 37) odpowiedziała twierdząco.

Na pytanie, czy roczny raport Komisji Europejskiej na temat praworządności był analizowany, wszystkie parlamenty odpowiedziały pozytywnie, choć w niektórych parlamentach dwuizbowych raport był omawiany tylko w jednej izbie. W ramach działań następczych parlamenty/izby poproszono o określenie, w jaki sposób raport był kontrolowany, i dano im kilka możliwości wyboru. Zdecydowana większość odpowiedziała, że raport został przeanalizowany podczas debaty na poziomie komisji; osiem parlamentów przeanalizowało go również podczas debaty plenarnej, a cztery w drodze uchwały. Cztery parlamenty wyszczególniły w swoich odpowiedziach inne metody.

Parlamenty/izby zostały następnie poproszone o wskazanie, które części raportu zostały poddane kontroli. Zdecydowana większość, 27 z 33, odpowiedziała, że przeanalizowano cały raport, podczas gdy około połowa skupiła się również na zaleceniach lub raporcie dotyczącym poszczególnych krajów.

Następnie umożliwiono parlamentom/izbom ocenę, w jakim stopniu ich zdaniem raport na temat praworządności przyczynił się do sprostania konkretnym wyzwaniom. Odpowiedziało dwadzieścia jeden parlamentów/izb, wskazując, że zdaniem większości niezawisłość sądownictwa i niezależność mediów były wyzwaniami, na które raport na temat praworządności odpowiedział najskuteczniej.

Ponadto parlamenty / izby zapytano, czy zaprosiły przedstawicieli politycznych lub ekspertów do omówienia raportu, i zdecydowana większość wskazała, że tak. Większość zaprosiła przedstawicieli politycznych, a około połowa również ekspertów. Wielu respondentów podało następnie dodatkowe informacje na temat tego, kto został zaproszony.

Większość respondentów (21 z 34) wskazała, że w ich parlamencie/izbie parlamentarnej podjęto konkretne działania następcze w związku z raportem.

Wreszcie wiele parlamentów/izb podzieliło się bardziej szczegółowymi informacjami na temat najlepszych praktyk w zakresie demokracji i praworządności, a niektóre skorzystały również z okazji, aby bardziej szczegółowo odnieść się do niektórych niedawnych działań podjętych w związku z tematem niniejszego rozdziału.

ROZDZIAŁ 1

BILANS LEGISLATYWY EUROPEJSKIEJ 2019-2024 I PERSPEKTYWY STRATEGICZNEGO PROGRAMU RADY NA LATA 2024-2029

PIERWSZY ROZDZIAŁ 41. RAPORTU PÓŁROCZNEGO ma na celu ocenę roli odegranej przez parlamenty/izby w trakcie legislatywy europejskiej 2019-2024 oraz perspektyw strategicznego programu Rady na lata 2024-2029. Biorąc pod uwagę, że prezydencja belgijska w Radzie Unii Europejskiej odbywa się pod koniec kadencji europejskiej legislatywy, temat ten został uwzględniony w raporcie, ponieważ stanowi dobrą okazję do podsumowania roli, jaką parlamenty/izby odegrały w kształtowaniu stanowiska swoich rządów w sprawie niektórych ważnych dossier legislacyjnych rozpatrywanych podczas tej legislatywy. Niniejszy rozdział omawia w szczególności wybór priorytetów na podstawie rocznego programu prac Komisji Europejskiej (CWP) i jego kontynuację. Jednocześnie rozpoczęto już refleksję nad strategicznym programem Rady na lata 2024-2029. W związku z tym zadano pytanie, w jaki sposób parlamenty/izby zostały zaangażowane w proces konsultacji na szczeblu krajowym przed przyjęciem tego dokumentu.

1. W pierwszym pytaniu parlamenty/izby zapytano, czy przeanalizowały różne dossiers dotyczące polityki, przedstawione przez Komisję w trakcie legislatywy europejskiej 2019-2024, lub inne ogólne obszary polityki będące przedmiotem inicjatyw na szczeblu europejskim w tym samym okresie. Parlamenty/izby miały do wyboru siedem wstępnie wybranych opcji, przy czym możliwe było udzielenie wielu odpowiedzi. Wszystkie 37 parlamentów/izb odpowiedziało na to pytanie, przy czym zdecydowana większość parlamentów/izb wskazała, że przeanalizowała wszystkie dossiers lub obszary polityki. Odpowiedzi przedstawiono w poniższej tabeli.

Skontrolowane dossiers dotyczące polityki / obszary polityki	Liczba parlamentów/izb
Fit for 55	35
NextGenerationEU	34
Nowy pakt o migracji i azylu	34
Rozszerzenie	34
Transformacja cyfrowa	33
Ramy zarządzania gospodarczego	31
Autonomia strategiczna	28
Żadne z powyższych	0
<i>Suma odpowiedzi</i>	<i>37</i>

Pakiet „Fit for 55” został przeanalizowany przez największą liczbę parlamentów/izb (35), przy czym tylko bułgarskie *Narodno sabranie* i hiszpańskie *Cortes Generales* odpowiedziały negatywnie.

Następne w kolejności były „*NextGenerationEU*”, „*Nowy pakt o migracji i azylu*” oraz „*Rozszerzenie*”, z których każdy był analizowany przez 34 parlamenty/izby. Polski Senat, rumuńska *Camera Deputaților* i słoweński *Državni svet* wskazały, że nie przeanalizowały pliku „*NextGenerationEU*”, podczas gdy włoska *Camera dei Deputati*, rumuńska *Camera Deputaților* i słoweński *Državni svet* odpowiedziały negatywnie w odniesieniu do kontroli „*Nowego paktu o migracji i azylu*”. „*Rozszerzenie*” nie było analizowane przez cypryjski *Vouli ton Antiprosopon*, polski Senat i słoweński *Državni svet*.

Jeśli chodzi o „*transformację cyfrową*”, została ona przeanalizowana przez 33 parlamenty/izby, a bułgarskie *Narodno sabranie*, cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon*, luksemburska *Chambre des Députés* i słoweński *Državni svet* udzieliły odpowiedzi przeczącej.

Najmniej parlamentów/izb przeanalizowało dwa punkty: „*Ramy zarządzania gospodarczego*”, które przeanalizowało 31 parlamentów/izb, oraz „*Autonomia strategiczna*”, którą przeanalizowało 28 parlamentów/izb. „*Ramy zarządzania gospodarczego*” nie zostały przeanalizowane przez siedem parlamentów/izb: bułgarską *Narodno sabranie*, grecką *Vouli ton Ellinon*, luksemburską *Chambre des Députés*, maltańską *Kamra tad-Deputati*, polski Senat i słoweńską *Državni svet*. Greckie *Vouli ton Ellinon* zauważył jednak, że debata na ten temat odbędzie się pod koniec lutego 2024 roku. Jeśli chodzi o „*strategiczną autonomię*”, dziewięć parlamentów/izb, które wskazały, że nie przeanalizowały tego pliku, to austriacki *Nationalrat* i *Bundesrat*, bułgarskie *Narodno sabranie*, cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon*, niemiecki *Bundesrat*, maltańska *Kamra tad-Deputati*, polski Sejm, polski Senat, hiszpańskie *Cortes Generales* i słoweński *Državni svet*.

Dwadzieścia cztery parlamenty/izby wskazały, że przeanalizowały wszystkie dokumenty strategiczne przedstawione w kwestionariuszu jako opcje.

2. Następnie zapytano parlamenty/izby, w jaki sposób kontrolują program prac Komisji. Trzydzieści pięć parlamentów/izb odpowiedziało na to pytanie, podczas gdy belgijski *Sénat/Senaat* i niemiecki *Bundestag* nie udzieliły odpowiedzi.

Jako format tej kontroli zaproponowano cztery możliwe opcje: przyjęcie formalnej listy priorytetów, albo na posiedzeniu plenarnym, albo przez komisje sektorowe; lub poprzez przyjęcie oświadczenia w sprawie programu prac, albo na posiedzeniu plenarnym, albo przez komisje sektorowe. Można było wybrać wiele odpowiedzi. Piąta opcja, „*CWP nie został poddany kontroli*”, została wybrana przez osiem parlamentów/izb: estoński *Riigikogu*, francuski *Assemblée nationale*, maltański *Kamra tad-Deputati*, polski Sejm, polski Senat, słoweński *Državni zbor*, słoweński *Državni svet* i hiszpański *Cortes Generales*.

Pięć parlamentów/izb wskazało, że CWP został poddany kontroli „*poprzez przyjęcie na posiedzeniu plenarnym formalnej listy spraw priorytetowych*”. Czternaście parlamentów/izb wskazało, że kontrola ta została przeprowadzona „*poprzez przyjęcie formalnej listy priorytetowych spraw w komisjach sektorowych*”. Pięć parlamentów/ izb podało, że program prac legislacyjnych był kontrolowany „*poprzez przyjęcie oświadczenia w sprawie programu prac legislacyjnych na posiedzeniu plenarnym*”. Trzydzieści parlamentów/izb wskazało, że kontrola została przeprowadzona „*poprzez przyjęcie oświadczenia w sprawie programu konwergencji w komisjach sektorowych*”.

Patrząc na kombinację różnych metod kontroli stosowanych przez parlamenty/izby, które odpowiedziały na kwestionariusz, tylko rumuńska *Camera Deputaților* wybrała wszystkie cztery możliwe metody kontroli. Niderlandzka *Tweede Kamer*, holenderska *Eerste Kamer* i rumuński *Senat* wskazały, że przyjęły formalną listę priorytetowych spraw zarówno na posiedzeniu plenarnym, jak i w komisjach sektorowych. Austriacki *Nationalrat* i *Bundesrat*, włoska *Camera dei Deputati* i szwedzki *Riksdag* wybrały jako opcje metodę kontroli polegającą na przyjęciu oświadczenia w sprawie CWP na posiedzeniu plenarnym i w komisjach sektorowych.

2.1. W ramach pytania uzupełniającego parlamenty/izby, które wskazały, że kontrola została

przeprowadzona przez komisje, zapytano, czy wszystkie komisje sektorowe przyjmują priorytety w świetle CWP. Na to pytanie odpowiedziały łącznie 23 parlamenty/izby. Zaproponowano trzy możliwe opcje: „wszystkie komisje przyjmują priorytety”, „tylko niektóre komisje przyjmują priorytety” lub „tylko Komisja do Spraw Unii Europejskiej przyjmuje priorytety”.

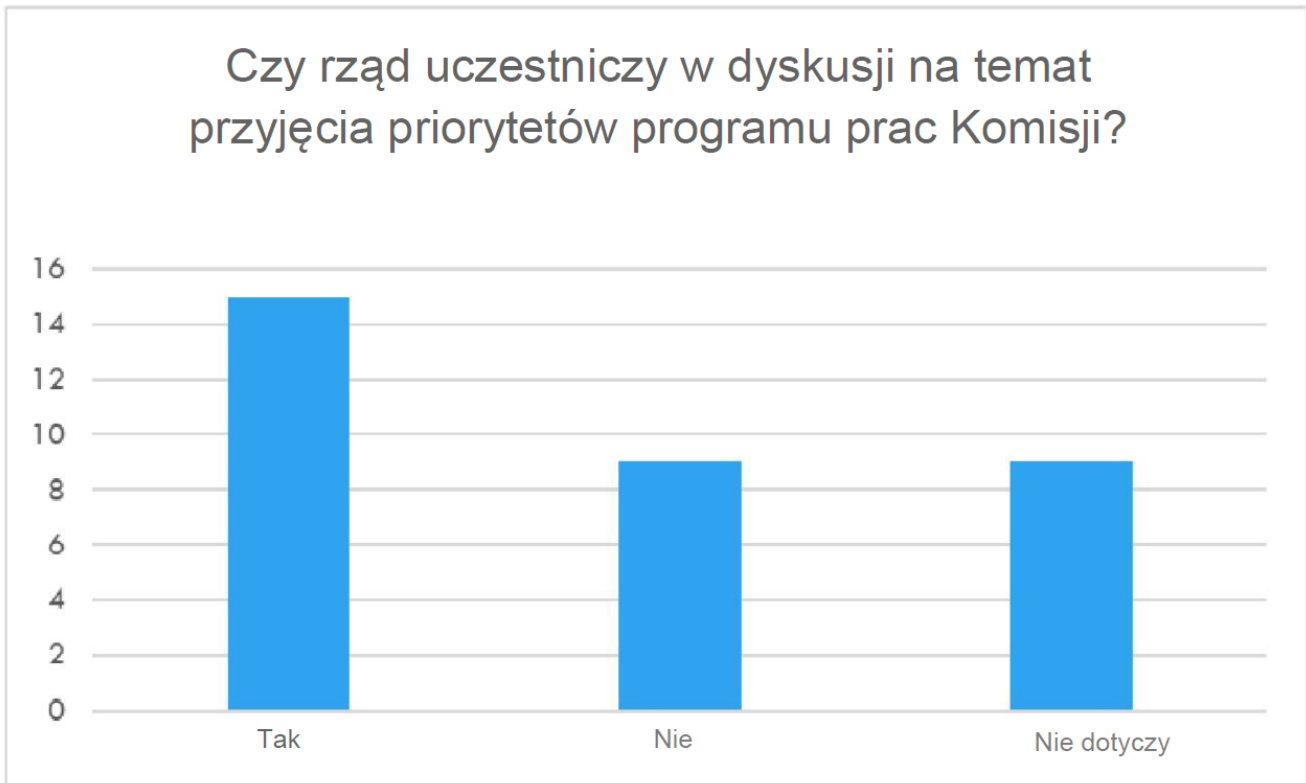
Osiem parlamentów/izb wskazało, że „wszystkie komisje przyjmują priorytety”. Trzydzieści parlamentów/izb wskazało, że „tylko Komisja do Spraw Unii Europejskiej przyjmuje priorytety”. Dwa parlamenty/izby wskazały, że „tylko niektóre komisje przyjmują priorytety”. Luksemburska *Chambre des Députés* wyjaśniła ponadto, że jej przewodniczący zwraca się do każdego przewodniczącego komisji o określenie i przekazanie mu priorytetów wchodzących w zakres ich kompetencji w odniesieniu do CWP, choć może się zdarzyć, że komisja nie określi żadnych takich priorytetów, jeśli nie ma związku między CWP a ich kompetencjami. Następnie przewodniczący przekazuje zebrane priorytety członkom Konferencji Przewodniczących, którzy biorą je pod uwagę przy ustalaniu priorytetów europejskich. Zazwyczaj określa się do sześciu priorytetowych spraw. *Chambre des Députés* wskazała również, że wkrótce zostanie utworzona podkomisja, której zadaniem będzie dokładniejsze śledzenie spraw europejskich.

Różne parlamenty/izby dostarczyły dodatkowych informacji na temat sposobu kontroli CWP, w tym na temat zaangażowania komisji sektorowych.

- Belgijski *Sénat/Senaat* zauważył, że coroczna debata na temat programu konwergencji ze Stałym Przedstawicielem Belgii przy UE jest organizowana w Federalnym Komitecie Doradczym do Spraw Europejskich, ale nie przyjęto żadnej listy priorytetów.
- Czeska *Poslanecká sněmovna* odpowiedziała, że jej Komisja Spraw Europejskich przyjmuje rezolucję, ale nie przyjmuje priorytetów, a zakres kontroli jest ograniczony do tej komisji.
- Czeski *Senát* poinformował, że Komisja do Spraw UE debatuje nad CWP z rządem i Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Pradze, ale formalnie zazwyczaj tylko odnotowuje CWP.
- Niderlandzka *Eerste Kamer* wyjaśniła, że za każdym razem, gdy Komisja przedkłada wniosek, który został uznany za priorytetowy do kontroli, jest on automatycznie umieszczany w porządku obrad właściwej komisji. Następnie komisja decyduje, czy i w jaki sposób chce przeanalizować wniosek.
- Niemiecki *Bundestag* wyjaśnił, że w 2023 r. nie przyjęto żadnej formalnej opinii, ale CWP jest regularnie omawiany w Komitecie Europejskim, a także zazwyczaj na sesjach plenarnych.
- Litewski *Seimas* odpowiedział, że komisje sektorowe najpierw rozpatrują CWP, po czym przedkładają swoje wnioski do rozpatrzenia i zatwierdzenia przez Komisję Spraw Unii Europejskiej i Komisję Spraw Zagranicznych. Te następnie przyjmują wspólną konkluzję z pełną listą priorytetów *Seimasu* w sprawie CWP.
- Nieco podobnie portugalska *Assembleia da República* zauważyła, że chociaż Komisja Spraw Europejskich jest odpowiedzialna za przygotowanie opinii i projektu uchwały w sprawie ustanowienia priorytetów dla CWP, w procesie tym uczestniczą wszystkie komisje parlamentarne, a także Zgromadzenia Ustawodawcze Regionów Autonomicznych. W ramach swoich kompetencji sporządzają one raporty lub opinie, w których popierają inicjatywy CWP, które uważają za priorytetowe. W oparciu o te raporty i opinie, Komisja Spraw Europejskich sporządza ostateczną opinię i projekt uchwały, który jest następnie przyjmowany na posiedzeniu plenarnym jako formalna rezolucja *Assembleia da República*.
- Szwedzki *Riksdag* skomentował, że nie przyjmuje żadnych formalnych priorytetów, ale wszystkie komisje sektorowe mogą zgłaszać uwagi do Komisji Spraw Zagranicznych, która jest główną komisją kontrolującą CWP. Komisja do Spraw UE zajmuje się ponadto stanowiskiem rządu przed wszelkimi dyskusjami w Radzie do Spraw Ogólnych na temat CWP. Poinformowano również, że 14 listopada 2023 r. Komisja Spraw Zagranicznych zorganizowała wysłuchanie publiczne na temat CWP, w którym uczestniczyła komisarz Ylva JOHANSSON.

3. W kolejnym pytaniu parlamenty/izby zostały zapytane, czy rząd jest zaangażowany w dyskusję na temat przyjęcia priorytetów CWP. Odpowiedzi udzieliły 33 parlamenty / izby, przy czym estoński

Riigikogu, niemiecki *Bundestag*, polski *Senat* i słoweński *Državni svet* nie udzieliły odpowiedzi. Respondenci zostali poproszeni o wybór między opcjami „Tak”, „Nie” i „Nie dotyczy”. Odpowiedzi te zostały odzwierciedlone na poniższym wykresie.

Piętnaście parlamentów/izb wskazało, że rząd jest zaangażowany w dyskusję na temat przyjęcia priorytetów: austriacki *Nationalrat* i *Bundesrat*, belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers*, bułgarskie *Narodno sabranie*, cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon*, duński *Folketing*, niderlandzka *Eerste Kamer*, fińska *Eduskunta*, greckie *Vouli ton Ellinon*, włoski *Senato della Repubblica*, łotewska *Saeima*, litewski *Seimas*, luksemburska *Chambre des Députés*, portugalska *Assembleia da República*, rumuńska *Camera Deputaților* i rumuński *Senat*.

Dziewięć parlamentów / izb odpowiedziało „nie” na pytanie, czy rząd jest zaangażowany w dyskusję na temat przyjęcia priorytetów: chorwacki *Hrvatski sabor*, Czeska *Poslanecká sněmovna*, niderlandzka *Tweede Kamer*, francuski *Sénat*, węgierski *Országgyűlés*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, włoska *Camera dei Deputati*, słowacka *Národná rada* i słoweński *Državni zbor*.

Dziewięć innych parlamentów/izb zaznaczyło, że to pytanie ich „nie dotyczy”: belgijski *Sénat/Senaat*, czeski *Senát*, francuskie *Assemblée nationale*, niemiecki *Bundesrat*, maltańska *Kamra tad- Deputati*, polski *Sejm*, hiszpańskie *Cortes Generales*, szwedzki *Riksdag* i Parlament Europejski.

3.1. Piętnaście parlamentów / izb, które odpowiedziały pozytywnie na poprzednie pytanie, zostało poproszonych, w ramach działań następczych, o dostarczenie dalszych informacji na temat tego, w jaki sposób rząd jest zaangażowany w analizę i wybór priorytetów CWP.

Niektóre z odpowiedzi odnosiły się do ogólnego kontekstu legislacyjnego ustalonego przez rząd. Bułgarskie *Narodno sabranie* zauważyło, że rząd jest zaangażowany w ogólne ramy prawne. Rumuńska *Camera Deputaților* odpowiedziała, że lista priorytetowych spraw przyjętych przez Komisję do Spraw UE jest następnie uzupełniana o mandat rządowy dla wniosków legislacyjnych UE.

Różne parlamenty/izby przedstawiły podejście sektorowe, w którym zaangażowanie poszczególnych ministerstw odnosi się do różnych komisji parlamentarnych.

- Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* odpowiedziały, że członkowie rządu muszą przedstawić

raport na temat rozdziałów CWP, które wchodzą w zakres ich kompetencji. Raporty te są następnie kierowane do komisji sektorowych, które mogą przyjmować rezolucje w imieniu zgromadzenia plenarnego lub przekazywać zgromadzeniu plenarnemu sprawozdanie z posiedzenia komisji.

- Cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon* odpowiedziało, że przedstawiciele władzy wykonawczej są obecni podczas rozpatrywania CWP i dostarczają informacji na temat propozycji, które są uważane za ważne dla Cypru.
- Luksemburska *Chambre des Députés* zauważyła, że niektóre komisje zapraszają odpowiedniego ministra do przedstawienia stanowiska rządu w sprawach należących do ich kompetencji. Wyniki tej wymiany poglądów są brane pod uwagę przy ustalaniu priorytetów, co jednak pozostaje wyłączną kompetencją deputowanych.
- Rumuński *Senat* przyjmuje również podejście sektorowe, w którym władza wykonawcza odgrywa bardziej aktywną rolę: Ministerstwo Spraw Zagranicznych koordynuje działania związane z przyjmowaniem priorytetów wraz ze stałymi komisjami Senatu. Po tym, jak każda komisja wybierze swoje priorytety, Komisja Spraw Europejskich zestawia poszczególne raporty w kompleksowy dokument, który będzie kierował jej cotygodniowym programem kontroli parlamentarnej.

W wielu parlamentach/izbach to komisja zajmująca się sprawami Unii Europejskiej odgrywa centralną rolę koordynacyjną i jest organem parlamentarnym, w którym odbywają się dyskusje z rządem.

- W duńskim *Folketingu* rząd przesyła swoją propozycję priorytetowych dokumentów z CWP do Komisji Spraw Europejskich, która następnie wybiera listę priorytetowych dokumentów z CWP w oparciu o wkład rządu i komitetów sektorowych.
- Greckie *Vouli ton Ellinon* nadaje Komitetowi do Spraw Europejskich i Ministerstwu Spraw Zagranicznych bardziej centralną rolę, ponieważ CWP jest prezentowany i omawiany na posiedzeniu komitetu przez wiceministra spraw zagranicznych odpowiedzialnego za sprawy europejskie lub przez stałego przedstawiciela przy UE. Oprócz rządu, CWP może również przedstawić grecki komisarz. W tym roku głównym mówcą spotkania był wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Margaritis Schinas.
- Łotewska *Saeima* zauważa, że rząd przygotowuje krajowe stanowisko w sprawie CWP i przedstawia je Komisji Spraw Europejskich.
- Litewski *Seimas* podobnie opisuje, że każdego roku, po oficjalnym opublikowaniu nowego CWP, Ministerstwo Spraw Zagranicznych sporządza listę najistotniejszych kwestii w agendzie UE dla Litwy w ramach nowego CWP. Lista ta jest następnie koordynowana z innymi ministerstwami. Ostateczna lista jest przedkładana rządowi do zatwierdzenia. Po zatwierdzeniu ostatecznej listy przez rząd, jest ona następnie wykorzystywana przez wszystkie komisje *Seimasu* jako dokument pomocniczy, który pomaga rozważyć nowy CWP.
- W swojej odpowiedzi portugalska *Assembleia da República* przedstawia szczegółowy zarys procedury, zgodnie z ramami prawnymi kraju. Co roku Komisja Spraw Europejskich organizuje wysłuchanie publiczne z udziałem członków *Assembleia da República*, członków zgromadzeń ustawodawczych regionów autonomicznych, członków Parlamentu Europejskiego, członków rządu portugalskiego i społeczeństwa obywatelskiego, z prezentacją programu prac przez komisarza europejskiego, a następnie debatą.
- Szwedzki *Riksdag* odpowiedział, że chociaż nie przyjmuje formalnych priorytetów, rząd jest zaangażowany w kontrolę CWP. Szwedzki rząd jest zobowiązany do dostarczenia niezbędnych informacji do kontroli, zwykle w formie uzasadnienia zawierającego jego wstępne stanowisko, które musi zostać wysłane w ciągu pięciu tygodni. W ramach kolejnych kroków szwedzki rząd konsultuje się następnie z Komisją do Spraw UE w sprawie szwedzkiego stanowiska w dyskusjach Rady do Spraw Ogólnych na temat CWP.

Innym istotnym elementem analizy i wyboru priorytetów CWP przez różne parlamenty/izby jest to, czy po przeprowadzeniu kontroli parlament/izba przesyła rządowi jakąkolwiek rezolucję, listę priorytetów lub inny dokument.

- Na przykład w belgijskiej *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* Federalny Komitet Doradczy do Spraw Europejskich odgrywa centralną rolę koordynacyjną, ponieważ program konwergencji jest przedstawiany temu organowi. Następnie komitety sektorowe określają swoje priorytetowe sprawy. Lista spraw priorytetowych jest przekazywana rządowi po zatwierdzeniu przez Konferencję Przewodniczących *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers*, jeśli to możliwe przed 1 stycznia danego roku.
- Niderlandzka *Eerste Kamer* odnotowuje, że rząd przesyła uznanie CWP do niderlandzkiego *Staten-Generaal* (obie izby). *Eerste Kamer* może wziąć pod uwagę ten dokument przy wyborze priorytetów. Po określeniu priorytetów przez *Eerste Kamer*, rząd jest o nich informowany i proszony o ich uwzględnienie przy informowaniu *Eerste Kamer* o uznaniu propozycji i negocjacjach.
- W fińskiej *Eduskunta* rząd przedstawia parlamentowi oświadczenie w sprawie CWP. W ostatnich latach rząd sporządził listę tych kwestii, które jego zdaniem stanowią priorytety Finlandii na nadchodzący rok. Wielki Komitet (odpowiednik komisji ds. UE) przedstawia swoją opinię na temat oświadczenia rządu. Może wyrażać swoje zdanie także w kwestiach nieuwzględnionych w oświadczeniu rządu.
- We włoskiej *Camera dei Deputati* rozpatrzenie CWP odbywa się wspólnie z rządowym raportem programowym na temat uczestnictwa Włoch w UE, a także 18-miesięcznym programem Rady (w stosownych przypadkach). Wszystkie komisje stałe analizują dokumenty dotyczące polityki w ramach swoich kompetencji i wydają opinię. Komisja do Spraw Europejskich, biorąc pod uwagę te opinie, przyjmuje następnie sprawozdanie dla sesji plenarnej. Na posiedzeniu plenarnym odbywa się debata i głosowanie nad jedną lub kilkoma rezolucjami określającymi kierunek polityki rządu włoskiego. Rezolucja ta może być również przekazana instytucjom UE w ramach dialogu politycznego.
- W podobny sposób identyfikuje priorytety włoski *Senato della Repubblica*, biorąc pod uwagę CWP wraz z rządowym raportem programowym dotyczącym stosunków z UE w danym roku. Raport rządowy określa kierunek i priorytety, które rząd zamierza realizować w ciągu roku w odniesieniu do procesu integracji europejskiej, zmieniających się elementów instytucjonalnych i każdego obszaru polityki europejskiej. Procedura komisji jest następnie finalizowana na posiedzeniu plenarnym przyjęciem uchwały skierowanej do rządu.

4. Na pytanie, czy istnieją działania następcze w odniesieniu do priorytetów CWP, jedenaście z 34 parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi, wskazało, że istnieją działania następcze w postaci debaty na szczeblu komisji. Francuski *Sénat* i słowacka *Národná rada* odpowiedziały, że działania następcze są podejmowane poprzez przyjęcie rezolucji, podczas gdy niderlandzka *Tweede Kamer* odpowiedziała, że działania następcze są podejmowane poprzez debatę na posiedzeniu plenarnym. Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* oraz rumuńska *Camera Deputaților* odpowiedziały, że działania następcze odbywają się przy użyciu wszystkich trzech instrumentów: debaty plenarnej, debaty na poziomie komisji i przyjęcia rezolucji.

Parlament Europejski również odpowiedział, że działania następcze są podejmowane przy użyciu wszystkich wskazanych opcji i przedstawił bardziej szczegółowy opis sposobu ich prowadzenia. Komisje spotykają się z odpowiedzialnymi komisarzami europejskimi i co roku przyjmują listę komunikatów do Komisji w sprawie wdrażania obecnego programu konwergencji, a także swoich oczekiwań dotyczących programu konwergencji na nadchodzący rok. Uwagi te są ponadto gromadzone i przesyłane do Komisji w czerwcu, przed przyjęciem programu CWP. Parlament Europejski przyjmuje również wspólną deklarację wraz z Komisją i Radą, wskazując główne obszary priorytetów legislacyjnych przed każdym rokiem.

Kilka parlamentów wskazało inne formy działań następczych. Belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* zauważyła, że jej regulamin daje każdej komisji stałej możliwość wyznaczenia „europromotora”, członka Parlamentu Europejskiego, którego szczególnym zadaniem jest śledzenie kwestii UE istotnych dla tej komisji, ale zauważyła, że zasada ta nie jest obecnie

stosowana. Chorwacki *Hrvatski sabor* odpowiedział, że Komisja Spraw Europejskich analizuje pracę wykonaną przez parlament w zakresie priorytetów w ramach rocznego sprawozdania z prac komisji, a sprawozdanie jest przedkładane na posiedzeniu plenarnym. Jeśli chodzi o fińską *Eduskuntę*, odpowiedziała ona, że chociaż nie ma formalnych działań następczych w parlamencie, rząd wysyła do parlamentu oddzielne oświadczenia dotyczące kwestii, które parlament wymienił jako priorytety CWP, z zamiarem zidentyfikowania obszarów, w których rząd powinien podjąć szczególne wysiłki podczas negocjacji legislacyjnych. Szwedzki *Riksdag* zauważył również, że chociaż nie przyjmuje żadnych formalnych priorytetów, działania podejmowane w następstwie oświadczenia *Riksdagu* w sprawie CWP przybierają kilka form. Na przykład odpowiedź Komisji stanowi jedną z podstaw, podczas gdy jej indywidualne komunikaty i wnioski są poddawane różnym procedurom w poszczególnych przypadkach, co może być również postrzegane jako forma działań następczych. *Riksdag* zauważył również w swojej odpowiedzi, że kontrola CWP daje możliwość spojrzenia wstecz na wyniki Komisji dotyczące poprzednich CWP.

Wreszcie pięć parlamentów/izb (czeska *Poslanecká sněmovna*, greckie *Vouli ton Ellinon*, węgierski *Országgyűlés*, włoska *Camera dei Deputati* i słoweński *Državni zbor*) odpowiedziało, że nie ma żadnych działań następczych.

5. Na pytanie „Czy Państwa parlament/izba była zaangażowana w proces konsultacji na szczeblu krajowym przed przyjęciem strategicznego programu Rady na lata 2024-2029?” 26 z 37 respondentów odpowiedziało przecząco. Odpowiadając na to pytanie, można było dokonać wielokrotnego wyboru. Cypryjskie *Vouli ton Antiproposon* wyjaśnił, że ze względu na ścisły podział władzy Parlament nie jest zaangażowany w ten proces. Cztery parlamenty/izby (bułgarskie *Narodno sobranie*, estoński *Riigikogu*, słowacka *Národná rada* i szwedzki *Riksdag*) odpowiedziały, że były zaangażowane poprzez przyjęcie mandatu negocjacyjnego dla rządu. Dwa (włoski *Senato della Repubblica* i słowacka *Národná rada*) odpowiedziały, że przyjęły rezolucję, podczas gdy trzy wskazały, że zrobiły to poprzez debatę na poziomie komisji (estoński *Riigikogu*, niemiecki *Bundestag* i szwedzki *Riksdag*). Jeden parlament (szwedzki *Riksdag*) odpowiedział, że odbyła się również debata na posiedzeniu plenarnym. Odpowiedzi te odzwierciedla poniższy wykres. Odpowiedzi te pokazuje poniższy wykres.

Trzy parlamenty/izby (niderlandzka *Eerste Kamer*, estoński *Riigikogu* i szwedzki *Riksdag*) wskazały, że zastosowały inne procedury. W niderlandzkiej *Eerste Kamer* komisje mogą śledzić opatrzone uwagami

porządki obrad dostarczone przez rząd przed każdym posiedzeniem Rady, w tym Rady do Spraw Ogólnych, na którym omawiany jest Program Strategiczny. Program Strategiczny może być również omawiany podczas corocznej debaty na temat spraw europejskich z Ministrem Spraw Zagranicznych. Podobnie estoński *Riigikogu* zauważył, że przygotowania Programu Strategicznego zostały omówione na posiedzeniu Komitetu do Spraw Unii Europejskiej w ramach dyskusji przed nieformalnymi posiedzeniami Rady Europejskiej. Szwedzki *Riksdag* zauważył, że komisje parlamentarne mają możliwość zwrócenia się do rządu o dostarczenie informacji lub omówienie z nimi dowolnej kwestii i wymienił przykłady, kiedy komisje sektorowe uczyniły to w celu omówienia z rządem aspektów Agendy Strategicznej. W szczególności Komisja Spraw Zagranicznych śledzi rozwój sytuacji w zakresie Programu Strategicznego. Ponadto szwedzki rząd poinformował *Riksdag* o procesie i swoim wstępnym stanowisku w sprawie Programu Strategicznego w związku z kontrolą CWP 2024. Wreszcie, Komisja do Spraw UE *Riksdagu* przyjmuje mandat negocjacyjny dla rządu przed posiedzeniami Rady Europejskiej, w tym nieformalnymi spotkaniami, takimi jak spotkanie w Granadzie.

Trzy parlamenty/izby wskazały, że nie mają odpowiedzi na pytanie; były to chorwacki *Hrvatski sabor*, fińska *Eduskunta* i Parlament Europejski. Fińska *Eduskunta* wyjaśniła swoją odpowiedź, dodając, że program strategiczny będzie przedmiotem debaty; rząd przesłał *Eduskuncie* swoje priorytety na lata 2024-2029, a Wielka Komisja zwróci się do komisji sektorowych o przedstawienie uwag w celu przyjęcia stanowiska parlamentu.

6. Parlamenty/izby miały możliwość podzielenia się wszelkimi dodatkowymi informacjami, które uważają za istotne dla swojej roli w trakcie legislatury europejskiej 2019-2024 oraz perspektyw strategicznego programu Rady na lata 2024-2029. Parlament Europejski zauważył, że jego Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (EMPL) zwraca szczególną uwagę na wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych i przedstawiła rezolucję w sprawie planu działania na rzecz Europy socjalnej. Zwrócił również uwagę na zbliżającą się konferencję wysokiego szczebla w sprawie programu społecznego UE, która odbędzie się w dniach 15 i 16 kwietnia 2024 r. Włoski *Senato della Repubblica* podkreślił, że wezwał rząd włoski do interwencji w celu ułatwienia szybkiego przyjęcia Programu Strategicznego, który zwraca szczególną uwagę na UE, która zyskuje siłę i konkurencyjność, zwłaszcza w świetle procesu rozszerzenia.

ROZDZIAŁ 2

POLITYKA PŁCI I REPREZENTACJA KOBIEC W PARLAMENCIE

ROZDZIAŁ DRUGI 41 RAPORTU PÓŁROCZNEGO dotyczy kwestii związanych z równością płci i reprezentacją kobiet w parlamencie. Z biegiem czasu reprezentacja kobiet w parlamentach narodowych w UE wzrosła, ale prezydencja belgijska zauważyła, że tempo jest powolne. Rozdział ten ma na celu rzucić trochę światła na to, w jaki sposób parlamenty mogą stać się bardziej wrażliwe na kwestie płci, zarówno na poziomie politycznym, jak i administracyjnym.

W przypadku pytań od 1 do 4 zastosowano zestaw kryteriów, aby prawidłowo i spójnie przedstawić przegląd odpowiedzi. Udział procentowy dla mężczyzn powyżej 75% i udział procentowy dla kobiet powyżej 50% są wyraźnie wymienione. Pełne odpowiedzi i wartości procentowe można znaleźć w Załączniku.

1. Na pytanie o odsetek posłów w parlamentach/izbach, którzy są mężczyznami, kobietami lub innymi osobami, średni odsetek wskazany przez parlamenty/izby dla posłów płci męskiej wyniósł 68%, a dla posłów płci żeńskiej 32%. W holenderskiej Tweede Kamer jeden odsetek należy do kategorii „x”.

Odsetek kobiet waha się od 14,1% do 46%. Odsetek mężczyzn waha się od 54% do 85,9%.

Bułgarskie *Narodno sabranie*, cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon*, czeski *Senát*, greckie *Vouli ton Ellinon*, węgierski *Országgyűlés*, polski *Senat*, rumuńska *Camera Deputaţilor* i *Senat*, słowacka *Národná rada* i słoweński *Državni svet* udzieliły odpowiedzi wskazujących, że 75% lub więcej posłów to mężczyźni.

2. Średnia wskazanych wartości procentowych dla kobiet będących członkami prezydium (organu wykonawczego, który ma ogólne kompetencje w zakresie zarządzania w parlamentach/izbach) wynosi 38%, a dla mężczyzn 62%.

Odsetek kobiet wśród członków prezydium wahał się od zera do 84%. Niemiecki *Bundesrat*, Prezydium niemieckiego *Bundestagu*, francuskie *Assemblée nationale*, łotewska *Saeima*, litewski *Seimas*, polski *Senat*, portugalska *Assembleia da República*, hiszpańskie *Cortes Generales* i Parlament Europejski wskazały, że połowa lub więcej to kobiety. Dwa parlamenty/izby zgłosiły, że ponad 75% stanowią kobiety: litewski *Seimas* wskazał 84%, a Prezydium niemieckiego *Bundestagu* składało się w 83,3% z kobiet.

Bułgarskie *Narodno sabranie*, czeski *Senát*, duński *Folketinget*, greckie *Vouli ton Ellinon*, węgierski *Országgyűlés*, włoska *Camera dei Deputati*, rumuńska *Camera Deputaţilor* i *Senat* miały odsetek mężczyzn powyżej 75%. Estoński *Riigikogu* i słowacka *Národná rada* wskazały, że Prezydium składa się wyłącznie z mężczyzn.

Żaden parlament/izba nie wskazał odsetka w kategorii „x”. Cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon* nie odpowiedział na to pytanie, ponieważ nie ma Prezydium zdefiniowanego w pytaniu.

3. W przypadku przewodniczących komisji średnia wartość procentowa wskazana dla kobiet wynosi 27,9%. Odsetek kobiet przewodniczących komisji wynosi od zera do 62,5%. Siedemnaście parlamentów/izb parlamentarnych wskazało, że 75% lub więcej przewodniczących komisji to mężczyźni, a średnia odpowiedzi wynosi 72,1%. Odsetek przewodniczących komisji będących mężczyznami waha się od 37,5% do 100%.

Belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* i słoweński *Državni zbor* wskazały odpowiednio 62,5% i 50% przewodniczących komisji płci żeńskiej.

Żaden parlament/izba nie wskazał odsetka w kategorii „x”. Należy zauważyć, że niektóre parlamenty/izby

podały kilka liczb dla różnych rodzajów komisji w swoim parlamencie/izbie. W takich przypadkach obliczono średnią w celu uzyskania porównywalnych danych.

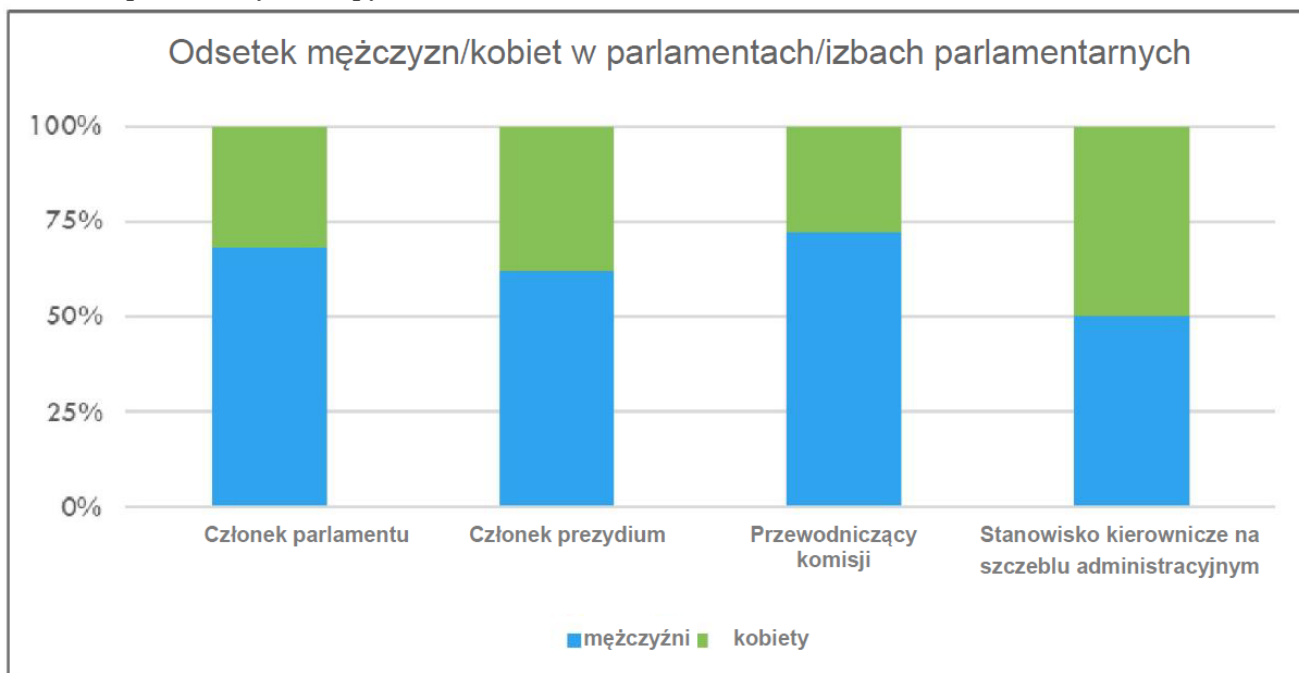
4. Średnia wartości procentowych podanych przez parlamenty/izby dla kobiet na stanowiskach kierowniczych na poziomie administracyjnym wynosi około 49,6%, a dla mężczyzn 50,2%. Odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych waha się od 20% do 87%, podczas gdy odsetek mężczyzn waha się od 13% do 80%. Siedemnaście parlamentów/izb parlamentarnych wskazało, że odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych wynosi 50% lub więcej.

Parlament Europejski określił wielkości dla różnych kategorii: 71,4% dyrektorów generalnych, 49,2% dyrektorów, 56,6% kierowników działów to mężczyźni. Austriacki *Nationalrat* i *Bundesrat* wyjaśniły, że istnieją trzy oddziały, osiem pododdziałów i 33 departamenty. Odpowiednio 66,7% oddziałów, 37,5% pododdziałów i 39,4% kierowników departamentów to mężczyźni. Niemiecki *Bundestag* odnotował, że w przypadku dyrektorów wszyscy są mężczyznami: Ponadto, 33,3% szefów departamentów, 68,4% szefów pododdziałów, a 56% szefów wydziałów to mężczyźni.

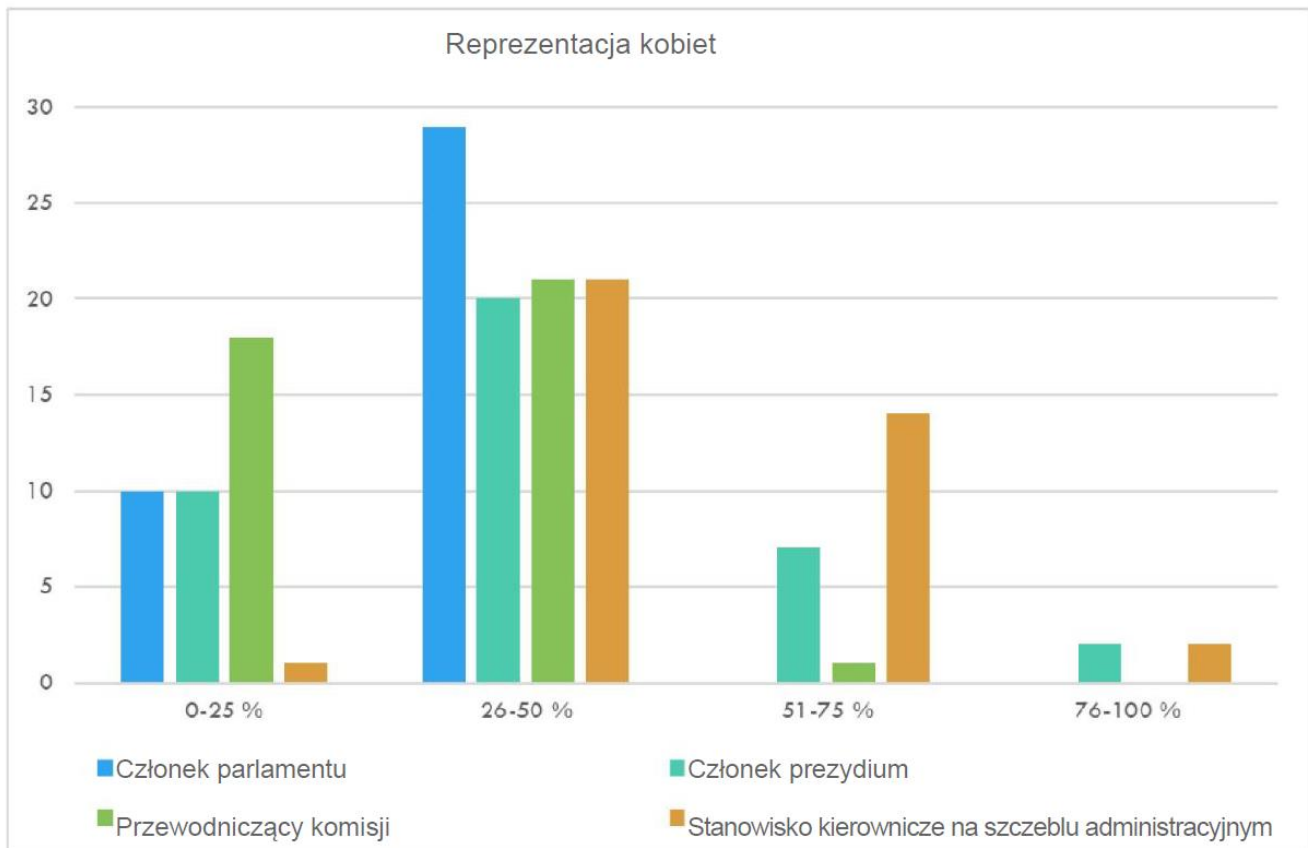
Żaden parlament/izba nie wskazał odsetka w kategorii „x”. Bułgarskie *Narodno sabranie* nie wypełniło tego pytania. Hiszpańskie *Kortezy Generalne* dodały, że dane należy traktować jako tymczasowe, ponieważ kilka stanowisk oczekuje na rozstrzygnięcie.

Podsumowanie porównawcze

W tym podsumowaniu porównawczym odpowiedzi na pytania pierwsze, drugie, trzecie i czwarte zostały zgrupowane razem. W każdym pytaniu poproszono o procentowy udział mężczyzn/kobiet/x w różnych funkcjach i stanowiskach: członkowie parlamentu, członkowie Prezydium, Przewodniczący Komisji; oraz stanowiska kierownicze na poziomie administracyjnym. Poniższy wykres ilustruje średnie wskazanych wartości procentowych dla pytań od 1 do 4.

Powyższy wykres pokazuje, że po porównaniu średnich wartości procentowych odpowiedzi na różne pytania udzielonych przez parlamenty/izby widać, że w przypadku stanowisk kierowniczych na szczeblu administracyjnym obserwuje się równowagę 50%. W kategoriach członka parlamentu, członka prezydium i przewodniczącego komisji średnia dla kobiet jest niższa niż 50%.

Powyższy wykres przedstawia przegląd liczby parlamentów/izb, które wskazały określony odsetek kobiet na czterech różnych stanowiskach. Dane dotyczące mężczyzn odzwierciedlają te dane. Ponieważ tylko jeden parlament/izba wskazał jeden procent w kategorii „x” w pytaniu 1, został on pominięty na tym wykresie.

Po podzieleniu na cztery grupy: 0-25%, 26-50%, 51-75% i 76-100%, widać, że większość parlamentów odpowiedziała, że liczba kobiet mieści się w kategoriach od 0 do 50%. Innymi słowy, w większości parlamentów/izb nie więcej niż 50% posłów, przewodniczących komisji i członków Prezydium to kobiety. Wyjątkiem są kobiety na stanowiskach kierowniczych na szczeblu administracyjnym, gdzie większość parlamentów/ izb odpowiedziała, że odsetek ten wynosi od 26 do 75%.

Analizując bardziej szczegółowo, należy zauważyć, że większość parlamentów / izb mieści się w kategorii od 26 do 50%, jeśli chodzi o kobiety na stanowiskach członka parlamentu, członka prezydium, przewodniczącego komisji i na stanowiskach kierowniczych na szczeblu administracyjnym. Oznacza to, że w większości przypadków odsetek ten jest niższy niż 50%.

Nie ma parlamentu/izby, w której odsetek kobiet członków parlamentu byłby wyższy niż odsetek mężczyzn. Natomiast w przypadku pozostałych trzech kategorii istnieją parlamenty/izby, w których odsetek ten wynosi 50% lub więcej. Liczby dotyczące przewodniczących komisji są jednak podobne do tych dotyczących członków parlamentu, co oznacza, że większość parlamentów/ izb wskazała, że mniej niż połowa przewodniczących komisji to kobiety.

5. Na pytanie, czy parlamenty/izby mają politykę dotyczącą płci, 21 z 37 respondentów odpowiedziało, że nie. Czternaście parlamentów/izb wskazało, że przyjęło politykę dotyczącą płci. Dwa parlamenty/izby nie udzieliły odpowiedzi (chorwacki Hrvatski sabor i włoski Senato della Repubblica).

5.1. Spośród 14 respondentów, którzy wskazali, że przyjęli politykę dotyczącą płci, belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers*, niemiecki *Bundestag*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, luksemburska *Chambre des Députés*, szwedzki *Riksdag* i Parlament Europejski wskazały, że istnieje polityka dotycząca płci zarówno na szczeblu politycznym, jak i administracyjnym. Austriacki

Nationalrat i *Bundesrat*, niderlandzka *Tweede Kamer* i fińska *Eduskunta* wskazały, że istnieje polityka na poziomie administracyjnym. Francuskie *Assemblée nationale*, włoska *Camera dei Deputati*, maltańska *Kamra tad-Deputati*, słoweński *Državni zbor* i hiszpańskie *Cortes Generales* wskazały, że istnieje polityka dotycząca płci na szczeblu politycznym. Odpowiedzi podsumowano na poniższym wykresie.

5.2. Dziesięciu z czternastu respondentów określiło działania, które zostały podjęte w związku z przyjęciem polityki płci.

- Parlament Europejski stwierdził, że na podstawie art. 239 Regulaminu PE Prezydium przyjęło plan działania w sprawie równości płci, który obejmuje zarówno część polityczną, jak i administracyjną. Następnie przyjęto plan wdrażania działań na rzecz równouprawnienia płci na lata 2021 i 2022.
- Austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat* odniosły się do swoich „Wytycznych językowych” i „Planu promocji kobiet”, które zostały opracowane przez przewodniczącego Rady Narodowej i administrację parlamentarną.
- Włoska *Camera dei Deputati* zauważyła, że w lipcu 2017 r. Prezydium przyjęło ogólne wytyczne dotyczące akcji afirmatywnej, mające na celu między innymi zwiększenie roli kobiet w administracji Izby, wzmocnienie kultury równości płci i podkreślenie różnorodności płci jako atutu administracji. W odniesieniu do języka wrażliwego na płeć, w 2015 r. Prezydencja *Camera dei Deputati* wydała wytyczne, zgodnie z którymi wszystkie odniesienia do osób sprawujących urząd w dokumentach parlamentarnych muszą zapewniać należyte poszanowanie ich tożsamości płciowej, chyba że zainteresowane osoby zażądały inaczej.
- Szwedzki *Riksdag* określił, że członkowie *Riksdagu* powinni, niezależnie od płci, mieć takie same rzeczywiste możliwości pracy w *Riksdagu*. W czerwcu 2006 r. zdecydowano, że należy prowadzić ciągłą i systematyczną pracę na rzecz promowania równości płci oraz że Rada *Riksdagu* powinna opracować plan działania na rzecz równości płci na każdy okres wyborczy. W związku z tym Rada *Riksdagu* powołuje grupę roboczą składającą się z przedstawicieli wszystkich partii politycznych, z zachowaniem równowagi płci, pod przewodnictwem pierwszego wicemarszałka (mężczyzny) i drugiego wicemarszałka (kobiety). Grupa robocza opracowuje program działania na każdy okres wyborczy.
- Fińska *Eduskunta* zauważyła, że polityka została ustalona przez komisję kanclerską w porozumieniu z przedstawicielami personelu parlamentu.
- Niemiecki *Bundestag* odniósł się do umowy o świadczenie usług w zakresie równości zawodowej kobiet i mężczyzn, która została zawarta z Radą Pracowniczą dla administracji niemieckiego *Bundestagu*. Administracja *Bundestagu* jest prawnie zobowiązana do sporządzania co cztery lata

- planu równości, który służy osiągnięciu celów federalnej ustawy o równości. Ponadto jest obecnie w trakcie audytu pracy i rodziny, który obejmuje również cele mające wpływ na politykę równości płci w organizacji.
- Hiszpańskie *Cortes Generales* poinformowały, że pierwszy Plan Równości hiszpańskiego parlamentu został zatwierdzony 6 marca 2020 r. przez prezydium obu izb na wspólnym posiedzeniu. Plan przewiduje jego zastosowanie w zakresie administracji parlamentarnej, co pozwala na stosowanie kryteriów uwzględniających perspektywę płci w administracji obu izb oraz w generowanych przez nie procedurach administracyjnych. Reprezentacja pracowników uczestniczyła w jego przygotowaniu, a biura obu izb zatwierdziły dokument końcowy.
  - Luksemburska *Chambre des Députés* podpisała Kartę Różnorodności Lëtzebuerg w październiku 2023 r. Została ona opracowana przez wiodącą sieć biznesową Inspiring More Sustainability (Inspirowanie do bardziej zrównoważonego rozwoju).
  - Belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* odniosła się do ustawy z dnia 24 maja 1994 r. mającej na celu promowanie zrównoważonego podziału mężczyzn i kobiet na listach wyborczych, przy czym liczba osób tej samej płci nie może przekraczać dwóch trzecich. Podjęto również zobowiązanie do dążenia do równego podziału między mężczyznami i kobietami podczas misji. Na poziomie administracyjnym Prezydium Izby w dniu 15 lutego 2023 r. zatwierdziło dokument strategiczny mający na celu uczynienie Parlamentu Federalnego bardziej wrażliwym na kwestie płci do 2030 r.
  - W kwietniu 2021 r. maltańska *Kamra tad-Deputati* uchwaliła ustawę o zmianie konstytucji Malty i różnych ustaw w celu zmiany konstytucji Malty i wprowadzenia tymczasowych pozytywnych środków niezbędnych do zapewnienia równej reprezentacji kobiet i mężczyzn w parlamencie.

6. Na pytanie, czy w administracji parlamentarnej przeprowadzono audyt pod kątem płci, zdecydowana większość respondentów odpowiedziała przecząco (27 z 33 wszystkich odpowiedzi). Cztery parlamenty/izby parlamentarne nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

6.1. W ramach działań następczych te parlamenty/izby, w których takie audyty miały miejsce, zostały następnie poproszone o bardziej szczegółowe informacje na temat sposobu ich przeprowadzenia i ewentualne powiązanie odpowiednich dokumentów. Sześć parlamentów/izb zgłosiło przeprowadzenie w przeszłości kontroli pod kątem płci.

Wewnętrzne audyty pod kątem płci przeprowadzono w belgijskiej *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* i belgijskim *Sénat/Senaat*. W wyniku tych audytów wydano kilka zaleceń, z których jednym jest wyznaczenie tak zwanego referenta ds. płci i różnorodności. Głównym zadaniem referenta ds. płci i różnorodności będzie monitorowanie wdrażania planu działania i towarzyszących mu środków związanych z budżetowaniem pod kątem płci, komunikacją, infrastrukturą i uwzględnianiem aspektu płci w belgijskim Parlamencie Federalnym. Referent będzie zatrudniony przez belgijską *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers*, ale będzie odpowiedzialny za cały Parlament Federalny (patrz także pytanie 7). Zarówno belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers*, jak i belgijski *Sénat/Senaat* zakończyły audyt wewnętrzny w lutym 2022 r., ale belgijski *Sénat/Senaat* nie podał wyników tego działania do wiadomości publicznej. W odpowiedziach belgijskiego *Sénat/Senaat* na ten kwestionariusz podkreślono jednak niektóre główne zalecenia wynikające z audytu, takie jak potrzeba jakościowego badania satysfakcji pracowników z perspektywy równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, wprowadzenie elastycznych godzin pracy, jaśniejsze zasady dotyczące dostępnych programów świadczeń i zwrotów kosztów oraz instalacja placówek opieki nad dziećmi. Wyniki audytu przeprowadzonego przez belgijską *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* zostały opublikowane [w raporcie w grudniu 2023 r.](#)

W hiszpańskich *Cortes Generales* przeprowadzono audyt przed opracowaniem [planu równości płci](#). Kolejne sprawozdania dotyczące zgodności z planem równości płci są publikowane corocznie i są publicznie dostępne zarówno na stronie internetowej [hiszpańskiego Congreso de los Diputados](#) jak i [hiszpańskiego Senado](#). Raport na temat różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn jest przygotowywany przez służby irlandzkich *Houses of the Oireachtas*, a jego [ostatnia edycja została](#)

opublikowana w grudniu 2023 r. Maltańska *Kamra tad- Deputati* rozpoczęła audyt płci w dniu 26 września 2021 r. Został on przeprowadzony przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) we współpracy z Krajową Komisją Promocji Równości (NCPE).

Parlament Europejski zauważył, że nie przeprowadzono audytu zewnętrznego, ale służby Parlamentu Europejskiego (a mianowicie Dział ds. Jakości, Integracji i Różnorodności w Dyrekcji Generalnej ds. Personelu, DG PERS) przygotowują coroczną publikację na temat kobiet w Parlamencie Europejskim. [ostatnie wydanie opublikowane w marcu 2023 r.](#) zawiera statystyki dotyczące równowagi płci na różnych szczeblach reprezentacji politycznych i administracyjnych. Grupa wysokiego szczebla ds. równości płci i różnorodności dwa razy w roku składa Prezydium sprawozdanie z realizacji działań przewidzianych w planie działania na rzecz równouprawnienia płci i dzieli się swoimi sprawozdaniami ze wszystkimi odpowiednimi podmiotami. Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia (FEMM) regularnie przygotowuje sprawozdanie na temat uwzględniania aspektu płci w Parlamencie Europejskim. Najnowsze sprawozdanie na temat uwzględniania aspektu płci zostało przyjęte jako [rezolucja Parlamentu Europejskiego w dniu 10 marca 2022 r.](#)

Niemiecki *Bundesrat* podkreślił, że pomimo braku przeprowadzonego audytu, w administracji istnieje plan równości. Plan ten, zarządzany i regularnie aktualizowany przez dział zasobów ludzkich, analizuje obecną sytuację kadrową w zakresie równości płci we współpracy z menedżerem ds. równości szans. Niemiecki *Bundestag* wyjaśnił, że chociaż jest obecnie poddawany audytowi pracy i rodziny przez zewnętrznego usługodawcę, który obejmuje również cele mające wpływ na politykę równości płci w organizacji *Bundestagu*, nie jest to uważane za konkretny audyt płci. Środki i dokumenty ramowe wymienione powyżej (w pytaniu 5) oraz związane z nimi samokontrola i samozobowiązanie mają również wpływ na politykę równości płci w niemieckim *Bundestagu*.

7. Istnieje w sumie osiem parlamentów/izb, w których powołano menedżera ds. płci/różnorodności lub podobną osobę. Są to: austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, belgijskie *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* i *Sénat/Senaat*, niemiecki *Bundesrat*, irlandzkie *Houses of the Oireachtas*, luksemburska *Chambre des Députés*, hiszpańskie *Cortes Generales* i Parlament Europejski. Zdecydowana większość parlamentów/izb parlamentarnych (29) odpowiedziała, że nie powołuje menedżera ds. płci/różnorodności.

Menedżer ds. równości szans w niemieckim *Bundesracie* jest wybierany przez pracownice administracji. Jej zadaniem jest między innymi nadzorowanie, czy w administracji *Bundesratu* nie dochodzi do dyskryminacji ze względu na płeć. Cypryjskie *Vouli ton Antiprosopon* odpowiedziało, że powołano urzędnika ds. równości, zgodnie z Kodeksem postępowania w sprawie zapobiegania i zwalczania molestowania w służbach publicznych, zgodnie z odpowiednimi przepisami, które mają na celu zapewnienie wdrożenia zasady równych szans i równego traktowania mężczyzn i kobiet. Urzędnik ds. równości zapewnia programy edukacyjne i szkoleniowe dla pracowników *Vouli ton Antiprosopon* w zakresie zapobiegania i zwalczania molestowania i molestowania seksualnego w miejscu pracy ze względu na płeć. Termin składania wniosków na wolne stanowisko referenta ds. płci i różnorodności w belgijskiej *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* upłynął w styczniu 2024 r. Referent ds. płci i różnorodności będzie miał za zadanie opracować i wdrożyć plan na rzecz równości płci i różnorodności dla *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* i *Sénat/Senaat*.

8. Prawie połowa (18 z 37) parlamentów/izb w UE odpowiedziała twierdząco na pytanie, czy istnieje komisja ds. płci/różnorodności. Z kolei 19 parlamentów/izb odpowiedziało, że nie ma specjalnej komisji ds. płci/różnorodności.

Niektóre parlamenty/izby podkreśliły fakt, że chociaż nie utworzyły oddzielnej komisji ds. płci/różnorodności, takie kwestie są nadal rozpatrywane horyzontalnie przez inne komisje.

- Kwestie związane z płcią są omawiane w Komisji Pracy, Integracji i Polityki Społecznej, Komisji Rodziny i Seniorów lub Komisji Kobiet i Młodzieży niemieckiego *Bundesratu*.

- Stała Komisja Edukacji, Kultury i Nauki holenderskiego *Eerste Kamer*, Komisja Praw Człowieka i Równych Szans dla Kobiet i Mężczyzn cypryjskiego *Vouli ton Antiprosopon* oraz Stała Komisja ds. Rodziny, Równych Szans i Mniejszości czeskiej *Poslanecké sněmovny* są również odpowiedzialne za kwestie płci.
- Komisja Rynku Pracy szwedzkiego *Riksdagu* jest odpowiedzialna za kwestie związane ze środkami zwalczania dyskryminacji i promowania równości płci kobiet i mężczyzn.
- Francuski *Sénat* wskazał, że delegacja ds. praw kobiet i równych szans kobiet i mężczyzn została ustanowiona już w 1999 roku.

9. Większość parlamentów/izb parlamentarnych (23) wskazała, że organizuje specjalne udogodnienia dla posłów i/lub ich pracowników posiadających dzieci (opieka nad dziećmi, karmienie piersią, spotkania online itp.) Dwadzieścia parlamentów/izb oferuje takie udogodnienia zarówno posłom, jak i pracownikom.

- Włoska *Camera dei Deputati* i szwedzki *Riksdag* oferują posłom specjalne udogodnienia w zakresie opieki nad dziećmi.
- Z drugiej strony chorwacki *Hrvatski sabor* poinformował, że takie udogodnienia są dostępne przede wszystkim dla jego pracowników. Chorwacki *Hrvatski sabor* dodał, że pracownicy posiadający dzieci w wieku poniżej ośmiu lat mogą poprosić o pracę wyłącznie z domu.
- Greckie *Vouli ton Ellinon* poinformowało, że istnieje żłobek i przedszkole zapewniające codzienną opiekę, codzienne żywienie, edukację i rozrywkę dla niemowląt i małych dzieci. Placówki te są prowadzone przez Dyрекcję Zasobów Ludzkich i Edukacji i uwzględniają wieloaspektowy rozwój umysłowy, emocjonalny, społeczny i psychosomatyczny dzieci oraz ich przygotowanie do naturalnego przejścia z życia rodzinnego do środowiska szkolnego. Placówki są otwarte dla dzieci pracowników i posłów. Dzieci z innych kategorii zatrudnienia również mogą być przyjmowane, ale tylko tak długo, jak długo są wolne miejsca, a dla nich obowiązują określone warunki i procedury.
- Francuski *Sénat* podkreślił, że w administracji stworzono specjalne udogodnienia, takie jak pokój do karmienia piersią, oraz że w pobliskich żłobkach są zarezerwowane miejsca.

Parlamenty/izby zapytano również o to, czy organizują specjalne udogodnienia dla posłów i/lub ich pracowników z dziećmi. Łącznie 14 parlamentów/izb parlamentarnych wskazało na brak specjalnych udogodnień dla posłów i/lub ich pracowników z dziećmi.

- Pomimo iż belgijski *Sénat/Senaat* nie posiada jeszcze takich udogodnień, w wyniku audytu wewnętrznego wydano zalecenia dotyczące zapewnienia pracownikom infrastruktury opieki nad dziećmi w miejscu pracy, zwłaszcza tym, którzy pracują do późna lub pełnią służbę w czasie wakacji szkolnych. Wydano również zalecenia dotyczące utworzenia wyznaczonego pomieszczenia do karmienia piersią.
- Polski *Senat* uruchomił tak zwaną inicjatywę „różowego pudełka”, w ramach której damskie pokoje w Kancelarii Senatu zostały wyposażone w podstawowe zestawy dla kobiet.
- Biuro luksemburskiej *Chambre des Députés* niedawno zatwierdziło uruchomienie projektu mającego na celu utworzenie żłobka, a także podjęcie dalszych działań związanych z opieką nad dziećmi.

10. Parlamenty/izby miały możliwość podzielenia się wszelkimi dodatkowymi informacjami, które ich zdaniem są istotne dla tematu równości płci w ich instytucjach.

Parlament Europejski wyjaśnił ponadto, że komisja FEMM pracowała również nad uchwałą i sprawozdaniem w sprawie zapobiegania molestowaniu i molestowaniu seksualnemu. Zostały one przyjęte jako [Uchwała Parlamentu Europejskiego z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie MeToo i molestowania – konsekwencje dla instytucji UE](#), a także [rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie molestowania seksualnego w UE i oceny MeToo](#).

We włoskiej *Camera dei Deputati* w lipcu 2016 r. zainaugurowano tak zwaną Salę Kobiet, oddając hołd pierwszym kobietom zajmującym wysokie stanowiska w instytucjach od czasu proklamowania Republiki.

W kwietniu 2023 r. stażysta z jednostki naukowej, służby badawczej luksemburskiej *Chambre des Députés*, przygotował raport analizujący przepisy dotyczące dyskryminacji w administracji parlamentarnej przy użyciu różnych koncepcji etycznych. Z tych badań wyłoniła się lista zaleceń, które miały na celu pomóc administracji w zapobieganiu, rozwiązywaniu i radzeniu sobie z dyskryminacją w skuteczny, ukierunkowany i sprawiedliwy sposób. Jednym z tych zaleceń było podpisanie [Karty Różnorodności Lëtzebuerg](#). Jednostka naukowa analizuje obecnie, w jaki sposób zapewnić lepszą ochronę prawną kobietom w ciąży. Równość kobiet i mężczyzn jest również brana pod uwagę w tej analizie.

ROZDZIAŁ 3

DEMOKRACJA I PRAWORZĄDNOŚĆ W EUROPIE: DALSZĄ DROGĄ

ROZDZIAŁ TRZECI 41 RAPORTU PÓŁROCZNEGO ma na celu podkreślenie znaczenia demokracji i praworządności w parlamentach/izbach parlamentarnych. Pytania dotyczą różnych aspektów związanych z tą kwestią, takich jak istnienie specjalnych komisji, dostępność wspierających usług badawczych lub porad ekspertów oraz kontrola rocznego sprawozdania Komisji Europejskiej na temat praworządności.

1. Parlamente/izby zapytano, czy posiadają specjalną komisję ds. demokracji lub praworządności. Tylko sześć parlamentów/ izb na 37 odpowiedziało pozytywnie. Litewski *Seimas*, hiszpański *Congreso de los Diputados* i Parlament Europejski wskazały, że mają specjalną komisję poświęconą zarówno demokracji, jak i praworządności. Zarówno bułgarskie *Narodno sabranie*, jak i węgierski *Országgyűlés* odpowiedziały, że mają specjalną komisję poświęconą praworządności. Belgijski *Sénat/Senaat* był jedynym parlamentem/izbą, który wskazał na istnienie specjalnej komisji poświęconej demokracji.

1.1. W ramach kontynuacji poprzedniego pytania, parlamente/izby, które odpowiedziały przecząco, zostały poproszone o określenie, które komisje sektorowe badają demokrację i/lub praworządność. Wszystkie parlamente/izby, które udzieliły odpowiedzi (28), wskazały, że tematy te są badane, w zależności od danej sprawy, przez określone komisje sektorowe. W większości przypadków były to komisje zajmujące się sprawami europejskimi, zagranicznymi, prawnymi lub konstytucyjnymi. Niektóre parlamente/izby wskazały, że kwestie te były również omawiane na forum szeregu innych komisji sektorowych.

2. Na pytanie, czy parlamente/izby dysponują pomocniczymi służbami badawczymi i doradztwem ekspertów w zakresie demokracji i praworządności, większość respondentów (25 z 37) odpowiedziała twierdząco. Spośród parlamentów/izb, które udzieliły odpowiedzi pozytywnej, sześć miało do dyspozycji zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne usługi badawcze. Dwanaście parlamentów/izb odpowiedziało, że nie korzystają z żadnych wspierających usług badawczych ani porad ekspertów w tej dziedzinie. Odpowiedzi zostały zilustrowane na poniższym wykresie.

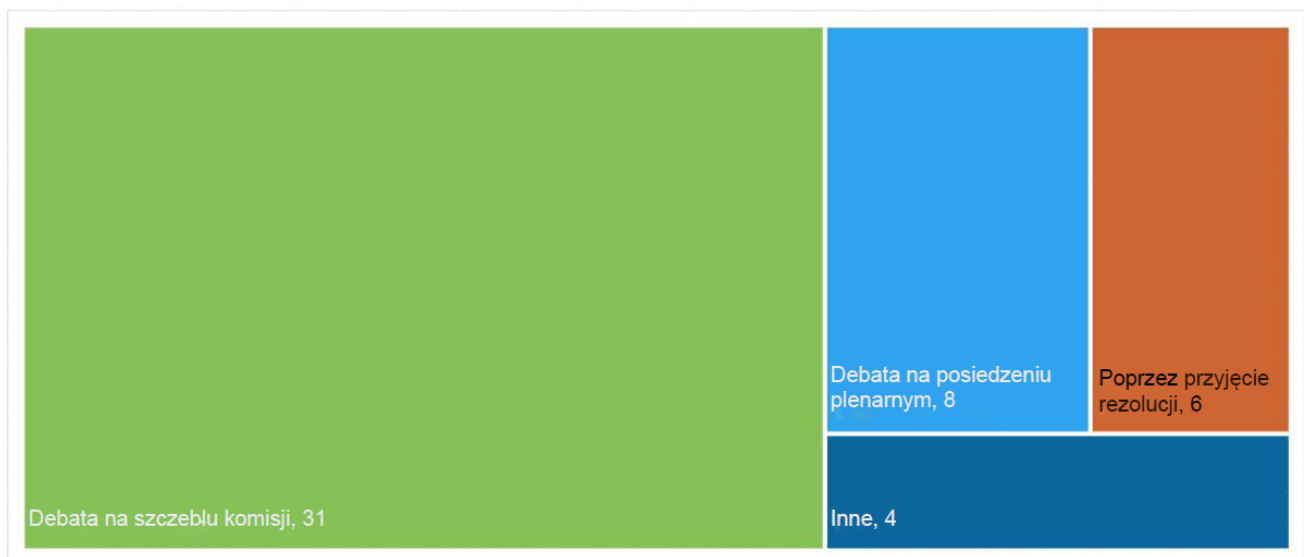
Niderlandzka *Eerste Kamer*, choć nie posiada specjalnego wewnętrznego lub zewnętrznego działu badawczego zajmującego się praworządnością, korzysta z dostępnych informacji od naukowców lub zewnętrznych komitetów ds. praworządności.

Portugalska *Assembleia da República* zauważyła, że chociaż nie posiada służb badawczych ani ekspertów zajmujących się wyłącznie kwestiami związanymi z demokracją i praworządnością, służby wspierające Komisję Spraw Konstytucyjnych, Praw, Wolności i Gwarancji oraz Komisję Spraw Europejskich, a także Wydział Informacji Legislacyjnej i Parlamentarnej opracowują w razie potrzeby dokumentację pomocniczą w tych kwestiach.

Szwedzki *Riksdag* wskazał, że posiada Służbę Badawczą i że każda z jego komisji jest wspierana przez sekretariat. Żadna z nich nie pełni jednak funkcji doradczej w kwestiach związanych z demokracją i praworządnością.

3. Na pytanie, czy roczne sprawozdanie Komisji Europejskiej na temat praworządności zostało poddane kontroli, wszystkie parlamenty odpowiedziały twierdząco. Jednak w czterech parlamentach dwuizbowych Raport był omawiany tylko w jednej z dwóch izb: słoweński *Državni svet*, rumuńska *Camera Deputaților*, włoska *Camera dei deputati* i polski *Senat* nie analizowały Raportu.

3.1. Aby uzyskać lepszy wgląd w odpowiedzi na poprzednie pytanie, parlamenty/izby poproszono o określenie, w jaki sposób sprawozdanie na temat praworządności zostało poddane kontroli, umożliwiając wybór wielu odpowiedzi. Zdecydowana większość parlamentów/izb (31 z 33) wskazała, że sprawozdanie zostało przeanalizowane podczas debaty na szczęblu komisji. Spośród tych 31 parlamentów/izb osiem poddało analizie również sprawozdanie podczas debaty na posiedzeniu plenarnym. W niektórych przypadkach (6 z 33 parlamentów/izb) debaty te doprowadziły do przyjęcia rezolucji. Odpowiedzi przedstawiono w poniższej tabeli.

Cztery parlamenty/izby wspomniały o kontroli sprawozdania na różne lub dodatkowe sposoby.

- Parlament Europejski wskazał, że jego Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE) jest odpowiedzialna za demokrację i praworządność. Grupa robocza LIBE ds. demokracji, praworządności i praw podstawowych (DRFMG) regularnie monitoruje nierozstrzygnięte kwestie w tej dziedzinie, organizując spotkania, misje lub wymieniając pisma z rządami, władzami krajowymi, społeczeństwem obywatelskim, przedstawicielami mediów lub środowiskiem akademickim.
- Niderlandzka *Eerste Kamer* wskazała, że co roku zaprasza komisarza (M. Reyndersa) do omówienia raportu na temat praworządności. Raport jest często włączany do debat plenarnych, takich jak coroczna debata europejska i debata na temat stanu praworządności w Niderlandach,

która odbywa się co dwa lata. Prowadzone są również pisemne konsultacje z rządem, a w 2024 r. zorganizowane zostanie spotkanie ekspertów.

- Szwedzki *Riksdag* zgłosił przyjęcie oświadczenia w sprawie rozpatrzenia sprawozdania, gdy jest to istotne.
- Niemiecki *Bundestag* regularnie konsultuje się z niemieckim *Bundesratem* w ramach dialogu na temat praworządności.

Trzy parlamenty/izby parlamentarne przekazały dodatkowe informacje na temat swojego konkretnego sposobu kontroli raportu.

- Łotewska *Saeima* poinformowała, że w 2020 r. zorganizowano specjalne posiedzenie Komisji Spraw Europejskich dotyczące pierwszego sprawozdania Komisji Europejskiej na temat praworządności. Wszystkie odpowiednie władze krajowe i ministerstwa wzięły udział w spotkaniu w celu przeglądu wyników raportu, z udziałem organizacji pozarządowych i instytucji akademickich. Ponadto wszystkie główne tematy rocznego sprawozdania na temat praworządności zostały również uwzględnione w rocznym raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich, który jest zwykle szeroko omawiany na posiedzeniach plenarnych parlamentu.
- Estoński *Riigikogu* stwierdził, że sprawozdania na temat praworządności były omawiane w ramach dyskusji na temat Rady do Spraw Ogólnych Unii Europejskiej podczas posiedzeń Komisji do Spraw Unii Europejskiej.
- Greckie Vouli ton Ellinon stwierdziło, że Specjalna Stała Komisja do Spraw Europejskich wraz ze Stałą Komisją Administracji Publicznej, Porządku Publicznego i Sprawiedliwości analizują sprawozdanie ad hoc, a nie corocznie.

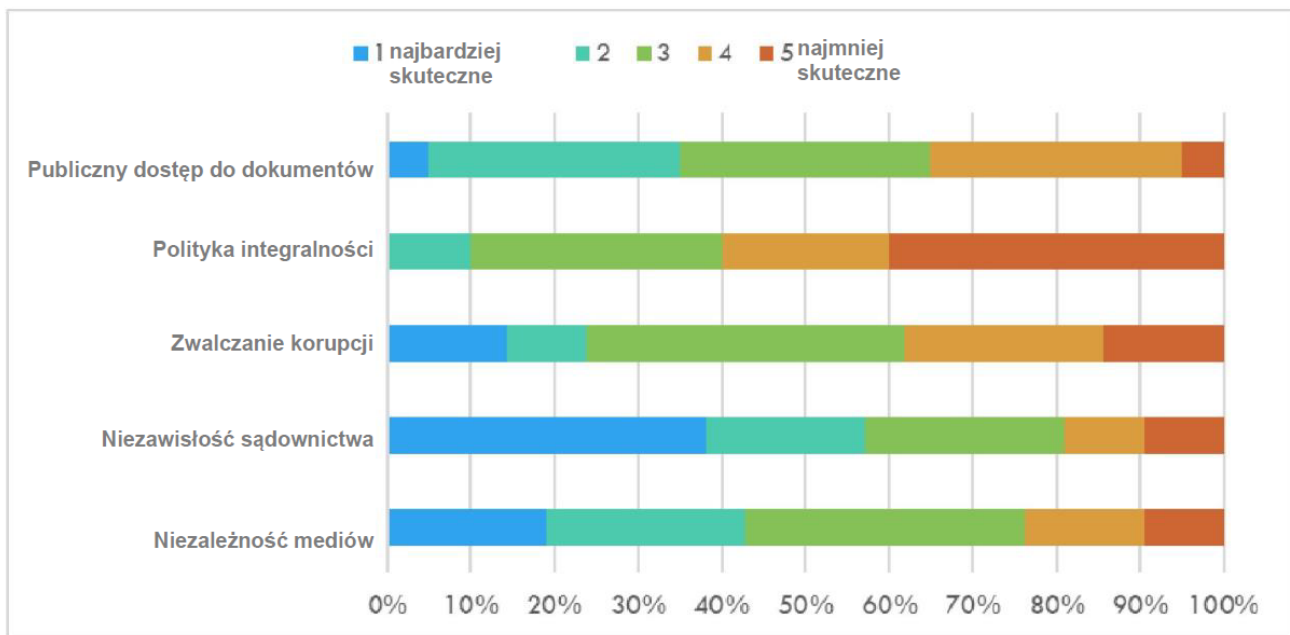
3.2 W nawiązaniu do poprzednich pytań parlamenty/izby poproszono o określenie, które części rocznego sprawozdania na temat praworządności były omawiane, z możliwością wielokrotnego wyboru.

Zdecydowana większość (27 z 33) parlamentów/izb odpowiedziała, że sprawozdanie zostało omówione w całości. Jednak około połowa parlamentów/izb skupiła się również na zaleceniach (14 z 33) lub na raporcie dotyczącym poszczególnych krajów (19 z 33). Niderlandzkie *Staten- Generaal* (obie izby), niemiecki *Bundestag* i Parlament Europejski odpowiedziały, że koncentrują się również na raportach dotyczących innych krajów.

Parlament Europejski wyszczególnił, że Komisja LIBE w swojej rezolucji w sprawie sprawozdania na temat praworządności (również przegłosowanej na sesji plenarnej) przekazuje informacje zwrotne i zalecenia dotyczące metodologii, zakresu i roli rocznych raportów na temat praworządności w zestawie narzędzi praworządności. Rezolucje te zawierają regularne wezwania do ściślejszej współpracy między trzema instytucjami, rozszerzając zakres na wszystkie elementy zawarte w art. 2 TUE.

Nawiązując do poprzedniego pytania, łotewska *Saeima* wskazała, że Rzecznik Praw Obywatelskich opracowuje swoje przemówienie w sposób, który uważa za najbardziej odpowiedni do omówienia głównych tematów w danym czasie, co może się różnić w zależności od roku. Na posiedzeniach Komisji Spraw Europejskich dyskusja koncentruje się głównie na sposobie, w jaki prezydencja UE zaproponowała temat porządku obrad posiedzenia Rady do Spraw Ogólnych UE.

4. Na pytanie o ocenę skuteczności sprawozdania na temat praworządności w odniesieniu do szeregu konkretnych wyzwań prawie połowa parlamentów/izb (16 z 37) nie odpowiedziała na to pytanie, a niektóre wspomniały, że nie zajęły oficjalnego stanowiska w tej sprawie. Pozostałe parlamenty/izby (21 z 37) udzieliły odpowiedzi zgodnie z poniższym wykresem, gdzie 1 oznacza największy sukces, a 5 – najmniejszy. Odpowiedzi przedstawiono w poniższej tabeli.

Wyniki pokazują, że parlamenty / izby uważają, że spośród pięciu proponowanych wyzwań, niezależność sądownictwa i niezależność mediów były wyzwaniami, na które raport odpowiedział najsukuteczniej. Najmniej skutecznie rozwiązany spośród pięciu wyzwań okazała się polityka uczciwości.

5. Parlamenty/izby zapytano również, czy zapraszają przedstawicieli politycznych lub ekspertów do dyskusji na temat sprawozdania na temat praworządności, z możliwością wielokrotnego wyboru. Zdecydowana większość parlamentów/izb (29) odpowiedziała twierdząco. Prawie wszystkie z nich (26) zaprosiły na te debaty przedstawicieli politycznych, a 17 parlamentów/izb zaprosiło również ekspertów. Tylko osiem parlamentów/izb odpowiedziało, że nie zaprosiło żadnego gościa do dyskusji nad sprawozdaniem na temat praworządności (czeska *Poslanecká sněmovna*, fińska *Eduskunta*, niemiecki *Bundesrat*, polski *Sejm*, rumuńska *Camera Deputaţilor*, słoweński *Državni svet*, hiszpańskie *Cortes Generales* i szwedzki *Riksdag*). Jeden parlament/izba parlamentarna nie odpowiedział na to pytanie.

5.1. W następstwie poprzedniego pytania parlamenty/izby, które odpowiedziały twierdząco, zostały poproszone o określenie, kto został zaproszony do omówienia sprawozdania na temat praworządności, wybierając z zestawu wcześniej określonych alternatyw, z możliwością wielokrotnego wyboru. Większość parlamentów/izb zaprosiła członka rządu (19) lub komisarza europejskiego (18). Mniej parlamentów/izb zaprosiło innych możliwych gości: przedstawiciela krajowego instytutu praw człowieka (6), przedstawiciela sądownictwa (8), przedstawiciela organizacji pozarządowej (9). Wśród parlamentów / izb, które wybrały opcję „inne”, Parlament Europejski sprecyzował, że do omówienia przedmiotowego sprawozdania zaproszono również parlamenty narodowe, przedstawicieli Rady Unii Europejskiej i Komisji Europejskiej, Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Rady Europy, Grupy Państw przeciwko Korupcji (GRECO), przedstawicieli środowisk akademickich i przedstawicieli mediów. Francuski *Sénat* dodał, że zaproszono ambasadorów i innych ekspertów, podczas gdy niderlandzka *Eerste Kamer* wskazała, że oprócz badaczy akademickich przeprowadzono również pisemne konsultacje z rządem w tej sprawie. Zarówno litewski *Seimas*, jak i fińska *Eduskunta* sprecyzowały, że do udziału w debatach zaproszono przedstawicieli rządu i wymiaru sprawiedliwości, a także instytucji odpowiedzialnych m.in. za walkę z korupcją. Na koniec niderlandzka *Tweede Kamer* dodała, że w ich przypadku, ze względu na wybory, które odbędą się w listopadzie 2023 r., działania związane ze sprawozdaniem na temat praworządności jeszcze się nie rozpoczęły.

6. Na pytanie, czy w parlamencie/izbach podjęto działania następcze w związku z raportem, większość respondentów (21 z 34) odpowiedziała przecząco. Spośród 11 parlamentów/izb, które odpowiedziały pozytywnie, siedem zatwierdziło raport z działań następczych w sprawie sprawozdania na temat

praworządności jako całości, a sześć poświęciło działania następcze zaleceniom, podczas gdy osiem parlamentów/izb skupiło się wyłącznie na raporcie dotyczącym poszczególnych krajów. Trzy parlamenty/izby nie odpowiedziały na to pytanie, a kolejne dwa wybrały opcję „nie dotyczy”.

7. Na pytanie, czy omówiono wdrożenie „mechanizmu warunkowości praworządności”, który wszedł w życie jako nowy instrument w styczniu 2021 r., spośród 37 respondentów większość odpowiedziała pozytywnie (22), podczas gdy 15 parlamentów/izb nie omawiało wdrożenia wspomnianego mechanizmu.

8. Na pytanie, czy istnieje jakaś najlepsza praktyka w zakresie demokracji i praworządności, którą chcieliby podkreślić, zdecydowana większość 22 z 37 respondentów, którzy odpowiedzieli na to pytanie, nie podała żadnych dodatkowych informacji, podczas gdy 15 parlamentów/izb odpowiedziało, podkreślając różne najlepsze praktyki związane z demokracją i praworządnością.

Z jednej strony niektóre parlamenty/izby podkreśliły, w odniesieniu do obrony praworządności w swoich systemach, kluczową rolę już istniejących komisji. Wspomniano zarówno o komisjach stałych, a mianowicie Komisji Konstytucyjnej (szwedzki *Riksdag*) i Komisji Spraw Europejskich (austriackie *Nationalrat* i *Bundesrat*, duński *Folketing*, włoski *Senato della Repubblica*), jak i komisjach ad hoc (Komisja Kontroli Standardów Demokratycznych, Walki z Korupcją oraz Reform Instytucjonalnych i Prawnych, utworzona w grudniu 2023 r. w hiszpańskim *Congreso de los Diputados*). Rola samego parlamentu jako „bardzo dobrej platformy” do zajmowania się demokracją i praworządnością została podkreślona przez łotewską *Saeimę*, gdzie organizowane są liczne wydarzenia w celu podniesienia świadomości i zaangażowania szerszej opinii publicznej w te tematy. Podobnie, litewski *Seimas* wskazał, że przestrzegane są standardowe procedury w celu wspierania tych debat, ze szczególnym podziałem komisji: Komisja Prawna jest odpowiedzialna za rozważanie i badanie praworządności. Demokracją zajmują się Komisja Spraw Zagranicznych, Komisja Prawna i Komisja Praw Człowieka. W razie potrzeby i w ramach określonych tematów mogą się nią również zajmować inne wyspecjalizowane komisje. Komisja Spraw Europejskich jest odpowiedzialna za parlamentarną kontrolę rządów prawa i demokracji.

Portugalska *Assembleia da República* wskazała, że demokracja i praworządność były przedmiotem debaty w ramach nadzoru rządowego.

Z drugiej strony, w innych parlamentach/izbach utworzono specjalne organy zajmujące się demokracją i praworządnością. Na przykład w Parlamencie Europejskim, a dokładniej w ramach komisji LIBE, utworzono grupę roboczą ds. demokracji, praworządności i praw podstawowych, której zadaniem jest monitorowanie nierozstrzygniętych kwestii w dziedzinie praworządności i demokracji. Belgijskie *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* i *Sénat/Senaat* zmodyfikowały swoje regulaminy w celu utworzenia „wspólnych komisji”, składających się z posłów i obywateli, a także paneli obywatelskich. Od 2018 r. niderlandzkie *Eerste* i *Tweede Kamer* powołały dwóch sprawozdawców ds. praworządności, którzy debatuje z ekspertami i podejmują inicjatywy mające na celu zwrócenie uwagi na praworządność w UE. Portugalska *Assembleia da República* zorganizowała również przesłuchania z udziałem europejskiego komisarza ds. sprawiedliwości, Didiera Reyndersa.

Debaty ad hoc na temat demokracji i praworządności są również regularnie organizowane w niektórych parlamentach/izbach. Niderlandzka *Tweede Kamer* poinformowała, że organizuje coroczną debatę na temat praworządności po opublikowaniu raportu na temat praworządności, podczas gdy niderlandzka *Eerste Kamer* zwołuje taką debatę co dwa lata. W luksemburskiej *Chambre des Députés* komisja „wszystkich komisji” zwołuje wszystkich członków izby przy drzwiach zamkniętych, aby omówić sprawozdanie na temat praworządności w obecności odpowiedniego komisarza europejskiego.

Inną dobrą praktyką wspomnianą przez francuski Senat była dobra współpraca z francuskim Wysokim Urzędem ds. Przejrzystości w Życiu Publicznym, utworzonym w 2013 r., w kwestiach etyki zawodowej. Wreszcie, polski Senat stwierdził w swojej odpowiedzi, że po wyborach 15 października 2023 r. zmienił się rząd w Polsce. W związku z tym znajduje się obecnie w fazie przejściowej i prawdopodobnie w przyszłym roku będzie lepiej przygotowany do dzielenia się najlepszymi praktykami w zakresie

przywracania demokracji i praworządności.

9. Niektóre parlamenty/izby wykorzystały ostatnie pytanie kwestionariusza, aby bardziej szczegółowo odnieść się do niektórych ostatnich działań podjętych w związku z tematem rozdziału nr 3 Demokracja i praworządność w Europie.

Belgijska *Chambre des représentants/Kamer van volksvertegenwoordigers* wskazała, że posiada zewnętrzną radę ekspertów w kwestiach związanych z demokracją i praworządnością: Federalny Instytut Ochrony i Promocji Praw Człowieka. Instytucja ta została utworzona na mocy ustawy z dnia 12 maja 2019 r., której celem jest przyczynianie się do ochrony i promowania praw człowieka w Belgii; przy wsparciu finansowym belgijskiej izby. Odniesiono się również do ustawy z dnia 7 lutego 2014 r. o organizacji automatycznego głosowania z papierowym dowodem, która przewiduje utworzenie kolegium ekspertów odpowiedzialnych za monitorowanie elektronicznych systemów głosowania w celu zagwarantowania niezawodności i integralności systemu głosowania.

W kwietniu 2020 r. zmieniono stałe przepisy greckiego *Vouli ton Ellinon* w celu wprowadzenia oceny skutków regulacji projektów aktów prawnych, która obejmuje 40 pytań. Obejmuje ona uzasadnienie projektu ustawy, raport z jego wpływu oraz raport Głównego Biura Obrachunkowego na temat skutków fiskalnych, raport z konsultacji publicznych projektu ustawy, raport z legalności (badające zgodność projektu ustawy z prawem konstytucyjnym, europejskim i międzynarodowym) oraz raport z wdrożenia.

Luksemburska *Chambre des Deputés* dodała w uwagach końcowych do tego rozdziału, że demokracja i praworządność stanowią jeden z priorytetów *Chambre des Deputés*. Izba przeprowadza obecnie szereg reform mających na celu osiągnięcie większej przejrzystości i uczestnictwa w pracach parlamentarnych, np. transmisje na żywo z posiedzeń pięciu komisji parlamentarnych oraz utworzenie dwóch zgromadzeń obywatelskich mających na celu konsultacje z obywatelami w sprawie procedury postępowania w zakresie polityki klimatycznej. Reformy te zostały ocenione przez Uniwersytet Luksemburski, a jego raporty dotyczące Obywatelskiej Rady ds. Klimatu i Komitetu Obywatelskiego zawierają zalecenia mające na celu wzmocnienie uczestnictwa obywateli.

Hiszpańskie *Cortes Generales* dodały w tej końcowej uwadze, że 8 lutego 2024 r. delegacja Komisji Weneckiej, organu doradczego związanego z Radą Europy, złożonego z niezależnych ekspertów w dziedzinie prawa konstytucyjnego, spotkała się z marszałkiem hiszpańskiego *Senado* i członkami Komisji Sprawiedliwości *Congreso de los Diputados* w Madrycie. Celem tych spotkań było omówienie szczegółów technicznych związanych z ustawą o amnestii, która ma na celu przyznanie ochrony politykom zaangażowanym w nieudaną próbę uzyskania niepodległości Katalonii w 2017 roku. Ustawa ta jest obecnie przedmiotem debaty we wspomnianej komisji. Celem Komisji Weneckiej jest zebranie informacji w celu przygotowania opinii prawnej w sprawie ustawy o amnestii, na wniosek hiszpańskiego *Senado*.

Rumuński *Senat* podkreślił, że w ubiegłym roku jego stałe komisje często organizowały debaty w formacie „państwo – społeczeństwo obywatelskie” na temat kwestii związanych z praworządnością, co doprowadziło do przyjęcia wielu istotnych inicjatyw ustawodawczych w tych dziedzinach. W szczególności Komisja Prawna Senatu zorganizowała otwarte debaty nad ustawą o wymiarze sprawiedliwości. Komisja Praw Człowieka zorganizowała odpowiednie debaty na temat mechanizmów integracji ukraińskich uchodźców na krajowym rynku pracy, a także konferencję „Równość szans, na serio”. Podobnie, Komisja Edukacji wykorzystała ten format do zidentyfikowania środków służących poprawie krajowych przepisów dotyczących edukacji. Wreszcie, Komisja Obrony przeprowadziła ponad 50 akcji konsultacji społecznych, które doprowadziły m.in. do przedłożenia projektu legislacyjnego mającego na celu wzmocnienie krajowego przemysłu obronnego zgodnie ze standardami praworządności.